

Kultuuriministeerium

**Liikumisharrastuse arengukava
2011–2014**

Tallinn 2010

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1 ARENGUKAVA PÕHIMÕISTED.....	6
2 LIIKUMISHARRASTUSE ARENGUKAVA OLULISEMAD TULEMUSED 2006-2010	8
3 LIIKUMISHARRASTUSE HETKEOLUKORD JA PROBLEEMID	12
4 LIIKUMISHARRASTUSE ARENGUKAVA EESMÄRGID JA TEGEVUSVALDKONNAD.....	16
4.1 Liikumispaidad	17
4.2 Liikumisharrastuse üritused	20
4.3 Inimeste teadlikkuse tõstmine	22
4.4 Liikumisharrastajate nõustamissüsteem.....	27
4.5 Seadusandliku ja finantsraamistiku korrastamine	29
5 ALUSDOKUMENDID JA KASUTATUD KIRJANDUS	31
LISAD	33

Lisa 1 Liikumisharrastuse organisatsioon

Lisa 2 Liikumisharrastuse arengukava tegevuskava 2011-2014 ja maksumuse prognoos 2011

Lisa 3 Kaasamiskava

Lisa 4 Eesti spordiregistri sportimispaikade liigitus, kavand 15.11.2010

Lisa 5 VII Eesti Spordi Kongressi Liikumisharrastuse ja harrastusspordi töögrupi lõppdokument

SISSEJUHATUS

Kehaline tegevus, tervis ja elukvaliteet on lähedalt seotud. Inimkeha on loodud liikuma ja seetõttu vajab see regulaarset kehalist tegevust, et optimaalselt funktsioneerida ja haigusi vältida. On tõestatud, et istuv elustiil on paljude krooniliste haiguste kujunemise riskifaktor, sealhulgas südameveresoonkonna haigused, mis on läänemaailma peamine surmade põhjus. Peale selle toob aktiivne elustiil endaga kaasa palju muid sotsiaalseid ja psühholoogilisi hüvesid ja kehalise aktiivsuse ja oodatava eluea vahel on otsene seos, mistõttu kehaliselt aktiivsed populatsioonid kipuvad elama kauem kui passiivsed. Istuva eluviisiga inimesed, kes hakkavad kehaliselt aktiivsemaks, ütlevad, et tunnevad end nii füüsiliselt kui ka vaimselt paremini ning naudivad ka paremat elukvaliteeti. Inimese tervise määrab eeskätt elulaad, selle omakorda kehaline aktiivsus ja toitumine. Muutes liikumisharrastuse elustiiliks, on võimalik vähendada liikumisvaegusest tingitud tervise riskifaktorite mõju. Liikumisharrastuse võimalusi on palju ja kunagi pole hilja alustada.

Liikumisharrastust mõjutavad mitmed tegurid, millest olulisim on ühiskondlik hoiak ja seejärel elukeskkond. Kehalise aktiivsuse suurendamine eeldab ka inimeste mõtteviisi muutust ja teadlikkust sellest, millised on liikumisharrastusega tegelemise võimalused.

Liikumisharrastuse arengukava on valdkonna terviklikus vaates üks "Rahvastiku tervise arengukava 2009-2020" (RTA) osa, mis konkretiseerib liikumisharrastuse arengu suunad ja tegevused. RTA-s on esile toodud, et inimeste tervis mõjutab märkimisväärselt nende võimet igapäevaelus toime tulla, nende sotsiaalset ja majanduslikku panust riigi ülesehitamisel ja riigi üldist elu. Igal inimesel peab olema võimalus elada tervist toetavas keskkonnas ja võimalus teha tervislikke valikuid. Üldise eesmärgina on välja toodud tervena elatud eluea pikenemine enneaegse suremuse ja haigestumise vähenemise kaudu. Rahvastiku tervis mõjutab oluliselt riigi majanduspoliitiliste eesmärkide saavutamist, seega on oluline teha investeeringuid tervisesse.

„EL kehalise aktiivsuse juhtnöörid“ soovivad, et riiklikud institutsioonid peavad läbi valdkondadevahelise koostöö üksteist toetama, et rakendada strateegiaid, mis teeksid inimeste kehalise tegevuse taseme tõstmise lihtsamaks ja atraktiivsemaks. Kehalise tegevuse suurendamine elanikkonnas langeb mitmesse tähtsasse valdkonda, mille edendamisel on avalikul sektoril suur roll: sh sport; tervis; haridus; transport, keskkond, linnaplaneering ja inimeste ohutus; töökeskkond ja teenused eakatele inimestele. Avaliku sektori toetuse eraldamisel tuleks suuremat tähelepanu pöörata projektidele ja organisatsioonidele, mis lubavad võimalikult suurel hulgal inimestel osaleda kehalises tegevuses, olenemata nende oskustasemest ("Sport Kõigile" programmid, rekreatsiooniline liikumine). Sport Kõigile programmide ja avalikkusele suunatud kampaaniate eesmärk peab olema julgustada inimesi kehalises tegevuses osa võtma.

Lähtudes põhimõttest - **kaasata elanikkonda ulatuslikumalt korrapärasesse liikumisharrastusse**, koostati esimene liikumisharrastuse arengukava aastateks 2006-2010. Sel perioodil hoogustus liikumisalase teabekirjanduse väljaandmine, loodi interneti keskkond www.trimmm.ee, toimus kaks üleriiklikku inimeste teadlikkuse tõstmisele suunatud kampaaniat, maakondlike spordiliitude juurde loodi spordiinfokeskused ja

toetati liikumisharrastuse ürituste korraldamist. See kõik aitas kaasa liikumisharrastuse hoogustamisele. Rõhutamaks liikumisharrastuse leviku jätkuvat olulisust ning vajadust kaasata üha uusi inimesi liikumisharrastuse juurde, on Kultuuriministeeriumi juhtimisel valminud „Liikumisharrastuse arengukava 2011-2014.”

Arengukava visioon

Eesti elanike tervelt elatud keskmine eluiga pikeneb tänu suurema hulga inimeste kaasamisele korrapärasesse liikumisharrastusse.

Arengukava peaesmärk

Aastaks 2014 tegeleb 45% elanikkonnast regulaarselt liikumisharrastusega.

Liikumisharrastuse strateegilises arengukavas 2006-2010 oli samuti püstitatud eesmärk 45% elanikkonnast regulaarsesse liikumisharrastusse kaasata. Tegevuste tulemusena õnnestus see näitaja viia 34,7% tasemele. Eelmise perioodi eesmärkide saavutamist mõjutas suures osas majanduslangusest tingitud alarahastamine. Hoolimata asjaolust, et liikumisharrastuse finantseerimisel kiireloomulist kasvu prognoosida ei saa, lubavad inimeste hoiakute muutumist kirjeldav statistika ja rahvusvahelisest kogemusest tulenev kontekst eeldada, et eeloleval perioodil on seatud eesmärk saavutatav.

Elanikkonna märksa ulatuslikum kaasamine liikumisharrastusse on kompleksne ülesanne, mille lahendamise edukus sõltub nii objektiivsetest tingimustest (spordirajatised, treeninguvahendid, kompetentne isikkoosseis, organisatsiooniline süsteem, koolitus, infosüsteem jms) kui ka subjektiivsetest teguritest (inimeste hoiakud ja sportimise väärtuselised aspektid).

Arengukavas seatud eesmärgi saavutamine on institutsiooniliselt mitme ametkonna ülesanne, mida saab täita erinevate ministeeriumide, spordiorganisatsioonide, erasektori ja teiste institutsioonide koostöös (*lisa 1*)

Sporditöö korraldamine lasub Eestis peamiselt kolmandal sektoril (spordiklubid ja teised mittetulundusühingud), mida toetab avalik sektor ning täiendab erasektor oma sporditeenuste pakkumisega. Liikumisharrastust rahastavad nii praegu kui ka tulevikus põhiliselt harjutajad ise. Praeguse majandusliku olukorra ja elatustaseme juures on avaliku sektori materiaalne ja õiguslik tugi liikumisharrastuse võimaluste avardamisel määrava tähtsusega.

Avaliku sektori tugi liikumisharrastuse edendamisel (eeskätt rahastamine ja õigusalluste väljatöötamine) jaotub ministeeriumide vahel, kusjuures peamine vastutaja tegevuste kavandamisel ja elluviimisel on Kultuuriministeerium. Haridus- ja Teadusministeerium korraldab huviharidust ja noorsootööd, tagab õppekava järgse liikumisõpetuse ning valmistab ette vastavaid erialaspetsialiste; Sotsiaalministeerium hoolitseb puuetega inimeste liikumisharrastuse eest ja korraldab liikumisharrastusega tegelejatele meditsiinilisi teenuseid; Kaitseministeerium parandab kaitseväelaste kehalist ettevalmistamist (noormeeste sportimine). Liikumisharrastusest tervikpildi loomine

kohalikul tasandil ja harjutamistingimuste väljaarendamine on kohalike omavalitsuste korraldada.

Liikumisharrastuse arengukava 2011-2014 elluviimist rahastatakse riiklikest ja kohaliku omavalitsuse vahenditest. Arengukavaga seotud tegevusi finantseerivad lisaks ministeeriumidele Eesti Haigekassa, Tervise Arengu Instituut, Eesti Kultuurkapital, Hasartmängumaksu Nõukogu jt.

Arengukava ettevalmistamist ja selle rakendamist juhib ning elluviimise eest vastutab Kultuuriministeerium, mitmete tegevuste vahetu korraldaja on Eesti Olümpiakomitee kaudu Ühendus Sport Kõigile.

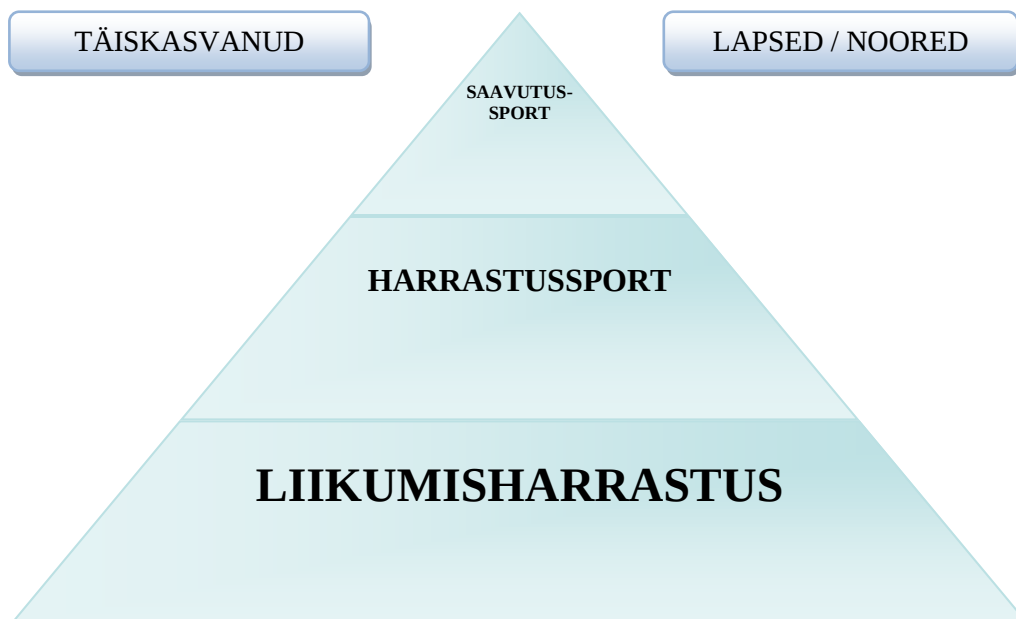
Arengukava koostamisse olid kaasatud paljud avaliku ja kolmanda sektori organisatsioonid. Kultuuriministeerium on liikumisharrastuse strateegilist arengukava koostades konsulteerinud järgmiste institutsioonidega: Sotsiaalministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, maavalitsused, suuremad linnavalitsused, kohalike omavalitsuste esindajad, Eesti Olümpiakomitee, Ühendus Sport Kõigile, spordialaliidud, Eesti Koolispordi Liit, Eesti Spordiveteranide Liit, Eesti Akadeemiline Spordiliit, Eestimaa Spordiliit Jõud, ESS Kalev, MTÜ Eesti Terviserajad, Spordimeditsiini Sihtasutus, Sporditeabe- ja Koolituse Sihtasutus, Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool, suurürituste korraldajad ja teised institutsioonid. Ülevaade kaasatud organisatsioonidest on toodud lisa 3. Kaasatud organisatsioonide ettepanekute põhjal koostati VII Eesti Spordi Kongressi Liikumisharrastuse ja harrastusspordi töögrupi lõppdokument (*lisa 5*).

Arengukava rahastamise üldnäitajad aastaks 2011 on eraldi toodud lisa 2: „**Liikumisharrastuse arengukava tegevuskava 2011-2014 ja maksumuse prognoos 2011**”, kus on kirjas kava tegevused, konkreetsed vastutajad, rahastajad, Kultuuriministeeriumi spordiosakonna kaudu rahastatavad summad riigieelarvest (olemasolevad ja planeeritavad) ja märkused.

Arengukava viiakse ellu üldise tegevuskava ja igal aastal täpsustatud tööplaani alusel. Tööplaani täitmise kohta koostab Kultuuriministeerium iga aasta lõpus aruande.

1 ARENGUKAVA PÕHIMÕISTED

Liikumisharrastuse temaatika ning käesoleva arengukava selgitamiseks on alljärgnevalt defineeritud olulisemad mõisteid, mis peaksid looma terminoloogilise raami liikumisharrastusest rääkides. Liikumisharrastuse kohast spordisüsteemis annab ülevaate järgnev joonis:

Joonis 1. Liikumisharrastus spordisüsteemis

Liikumisharrastuse all mõistetakse arengukavas kehalist koormust andvat ja seeläbi kehalist vormisolekut taotlevat või meelelahutuslikku liikumist ning sportlike kehaliste harjutuste sooritamist. Selle määratluse järgi, mis kattub põhiosas mõistega *sport kõigile*, jääb strateegilisest arengukavast laiemas plaanis välja saavutussport.

Harrastussport – võistlusliku iseloomuga liikumisharrastus. Siia alla kuuluvad näiteks pallimängud, maakonna tasandi meistrivõistlustel, suurüritustel osalemine.

Liikumispaik on lähiliikumis- ja sportimispaik, mis tagab käepärase liikumisharrastuse võimaluse igale huvilisele. Siia kuuluvad kergliiklusteed, liikumisrajad, sisespordibaasid, spordiväljakud jmt. Liikumispaikade loetelu spordiregistri järgi on toodud lisas 4.

Lähiliikumispaigad on liikumis- ja spordipaigad, mis asuvad elamurajoonide lähiümbruses (kuni 15 minuti jalutuskäigu kaugusel elukohast) inimese igapäevases

tegevuskeskkonnas ning mida kasutavad peamiselt selle piirkonna elanikud igapäevaseks liikumiseks ja sportimiseks.

Tervisespordikeskus on aasta ringi kasutatav sportimise ja vaba aja keskus looduses. Selle osad on looduses liikumise rajad, suusarajad, jalgrattarajad, kelgurajad, suusanõlvad, uisupargid, orienteerumisrajad ja sportmängude välisväljakud.

Tervisedenduse all mõistetakse enamasti protsessi või tegevust, mille tulemusena inimese või inimeste koosluse võime oma tervist parandada kasvab. See võib sündida tänu teadlikkuse ja motivatsiooni kasvule, aga ka võimaluste ja tingimuste paranemisele (Sotsiaalministeerium).

Tervisejuhtimine põhineb teadmisel, et kõige rohkem mõjutab inimese tervist tema elukorraldus ja elustiil. Tervisejuhtimise põhimõtete rakendamine aitab inimesel kujuneda motiveeritud ja tervislike eluviisidega kodanikuks.

Tervis (*Health*) – 1948. a defineeris WHO tervist kui täielikku füüsilise, sotsiaalse ja vaimse heaolu seisundit ning mitte ainult kui haiguste ja puuete puudumist; tervis ei ole elamise eesmärk, vaid igapäevase elu vahend; positiivne mõiste, mis toonitab sotsiaalseid ja individuaalseid ressursse ning füüsilisi võimeid.

2 LIIKUMISHARRASTUSE ARENGUKAVA OLULISEMAD TULEMUSED 2006-2010

Liikumisharrastajate osakaalu suurendamiseks viidi „Liikumisharrastuse strateegilise arengukava 2006-2010“ raames läbi sportlikku elustiili järgima kutsuvad meediakampaaniaid, anti välja liikumisharrastuse-alast teabematerjali, tehti investeeringuid spordiehitistesse ning suurendati tegevustoetusi riigieelarves harrastusspordile.

2009. aastal valmis Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring 2008. aasta kohta. Uuringust selgus, et 2008. aastal tegeles liikumisharrastusega rohkem kui kord nädalas 34,7% rahvastikust. 2006. aasta vastav näitaja oli 30,4%.

Eelmise perioodi arengukava eesmärgid täideti osaliselt, investeeringuid mõjutas suuresti majanduslangus. Vaatamata sellele arendati edasi regionaalseid tervisespordikeskusi ja toetati liikumisharrastuse propageerimisele suunatud sportlikke liikumisüritusi ning teavitustegevusi.

Järgnevalt on toodud olulisemad tulemused 2006-2010 arengukava põhivaldkondade lõikes.

Sportimispaigad

2006-2010 arengukava perioodil seati eesmärgiks liikumis- ja sportimispaikade arvu suurendamine. Arengukava nägi ette investeeringute järjepideva ja tasakaalustatud suunamise spordiehitistesse ja liikumispaikadesse maakondade ja omavalitsuste tasandil. Samuti spordi- ja mänguväljakute rajamise kohalikesse omavalitsustesse programmitoetuse põhimõttel.

Eelmisel arengukava perioodil rajas Maanteeamet kergliiklusteid 186 km (2006-2009). Programmitoetuse põhimõttel investeeriti perioodil 2006-2010 regionaalsetesse tervisespordikeskustesse kogumahas 22 849 500 krooni. Samal perioodil investeeriti spordirajatistesse 336 814 980 krooni. Kõige suuremamahulised neist on Tehvandi ja Jõulumäe spordikeskuste väljaarendamine, samuti spordihallide ja staadionite rajamine maakonna keskustesse.

Liikumisharrastaja infoteenindus- ja nõustamine

Tegevusvaldkonna eesmärgiks oli seatud liikumisharrastajate infoteeninduse ja nõustamise kvaliteedi parandamine maakondades. 2006 – 2010 toetati igas maakonnas spordiinfokeskuse rajamist ja igapäevast tegevust. Spordiinfokeskuste tööd korraldavad maakondlikud spordiliidud. Spordiinfokeskused vahendavad kogu liikumisharrastuse teavet piirkonnas ning seeläbi on paranenud info kättesaadavus liikumisharrastajatele. Toetuse maht ühe spordiinfokeskuse kohta oli ca 300 000 krooni aastas.

Meditsiiniline teenindamine

2006-2010 arengukava perioodi eesmärk oli arendada Tallinna ja Tartu spordimeditsiinikeskuse materiaaltehnilist ja ka intellektuaalset baasi ning viia läbi vähemalt 10 000 noorsportlase terviseuuringud aastas, eesmärk saavutati. Noorsportlaste tervisekontrolli kulud kattis Haigekassa.

Tavapäraseks tervisekontrolliks on kõigil kindlustatud elanikel võimalik pöörduda ka oma perearsti poole. Probleemide ilmnemisel suunab perearst patsiendi edasi eriarsti vastuvõtule, kulud kaetakse Haigekassa ravikindlustusest.

Liikumisharrastajal on täiendavalt eeltoodule võimalus viia läbi terviseuuringuid oma kehalise seisundi kohta ja saada sportlikku meditsiinilist teenindust omafinantseerimisel Tallinnas, Tartus ja Narvas.

Koolitus

Arengukava perioodil kavandati iga-aastaselt korraldada üleriigiline konverents ning mess, liikumisharrastuse spetsialistide ettevalmistamine ja liikumisharrastuse juhendajate (treenerite) kutse andmise korra väljatöötamine, perearstide koolitamine ning maakondlike seminaride korraldamine.

Iga-aastaselt on ühenduse Sport Kõigile eestvedamisel toimunud üleriigilised liikumisharrastust käsitlevad konverentsid ja seminarid. Lisaks toetati 2007. aastal messi „Tervex“ läbiviimist.

Alates 2007. aastast on Ühendus Sport Kõigile koostöös Kultuuriministeeriumi ja Eesti Olümpiakomiteega läbi viinud liikumisharrastuse koolitusi Tallinnas, Tartus ja Pärnus. 2010. aasta mai kuuks on toimunud 32 koolitust (a 8 tundi), millest on osa võtnud rohkem kui 1 500 inimest. Ühenduse Sport Kõigile poolt moodustati EOK liikumisharrastuse kutsekomisjon, mis hakkas andma liikumisharrastuse treeneri kutset. 12.08.2010 seisuga on treenerite registris 30 liikumisharrastuse treenerit.

2006.-2010.a. toimus perearstide koolitamine eesmärgiga liikumisharrastusega seonduva nõustamise laialdasemaks rakendamiseks perearstide ja pereõdede poolt. Kokku koolitati 225 perearsti ja õde 20 tunni ulatuses. Koolituse korraldas Tervise Arengu Instituut (TAI).

Teadmisvara ja selle levitamine harrastajatele

Teadmisvara loomise ja selle levitamise eesmärk on olnud elanikkonna teavitamine liikumisharrastuse vajalikkusest ning võimalustest. Eelmiseks arengukava perioodiks seatud eesmärgid on saavutatud.

Ühendus Sport Kõigile poolt on 2006 – 2010 kirjastatud 20 liikumisharrastuse-alast raamatut ja teavikut, mis sisaldasid nõuandeid optimaalse treeningkoormuse

määramiseks, õigeks treeningu ülesehituseks ja toitumiseks, venitusharjutuste ja taastumisprotseduuride läbiviimiseks, treeningpäeviku täitmiseks jm. Suure tiraažiga trükised olid iga-aastased rahva- ja massispordiürituste kalenderplaanid, pulsiketas ja kaloriketas. Tallinna Ülikool andis välja DVD „Ujumise algõpetus“.

2007. aastast ilmub teaduslik-metoodiline ajakiri „Liikumine ja sport“, mis levib tasuta läbi maakondlike spordiliitude.

2007. aastal valmis liikumisharrastuse portaali **TRIMM** (www.trimm.ee), mille külastajatel on võimalik hinnata erinevate testide ja ankeetide abil oma kehalist võimekust ja määrata tervislikku seisundit. Huvilised saavad näpunäiteid tervisliku toitumise ja venitusharjutuste sooritamise ning erinevate spordialade iseloomustuse ja seenioride spordi kohta. Portaalil on elektrooniline rahvaspordiürituste kalender, kuhu iga-aastaselt koondatakse info rohkem kui 900 ürituse kohta. Portali TRIMM külastajate arv küündis 2010. aasta sügisel 15 000 külastajani kuus.

Liikumisharrastuse korraldamine

Liikumisharrastuse toetamiseks nägi eelmise perioodi arengukava ette üleriigilised kampaaniad ning erinevad liikumisharrastuse üritused, mille tulemuslikkuse väljaselgitamiseks kavandati läbi viia erinevaid uuringuid.

Kampaaniad

Aastatel 2007-2008 viidi läbi Kultuuriministeeriumi, Eesti Olümpiakomitee ja Ühenduse Sport Kõigile koostöös liikumisharrastuse teavituskampaania „**Eestimaa liigub!**“. Kampaaniat toetasid välireklaamid, kus tuntud inimesed kutsusid endi näitele tuginedes inimesi liikumisharrastusega tegelema.

2007. a. kampaania märgatavus oli suurim tallinlaste seas (77%), mõnevõrra väiksem näitaja oli tartlaste (64%) ja Pärnus ning Narva elanike hulgas (mõlemad 59%). Kogu auditooriumi vastav näit oli 61%.

2008. aasta liikumisharrastuse teavituskampaania „Eestimaa liigub! alapealkirjaks oli „Ära ole topis!““. Lisaks välireklaamidele valmis kokku 5 teleklippi: 45 sekundiline eestikeelne klipp, 45-sekundiline inglise keelne klipp ja 3 x 15 sekundilised eestikeelsed klipid. 2008. aasta kampaania märgatavus oli suurim tallinlaste seas (58%), väikseim Narva elanike hulgas – 35%. Sihtrühmadest panid välireklaami enim tähele 15–30 aastased eestlased (57%).

Liikumisharrastusealaste programmide toetamine

2006 - 2010. a. toetati Kultuuriministeeriumi poolt järgmiste organisatsioonide liikumisharrastuse projekte: Eesti Orienteerumislüü, Eesti Firmaspordi Lüü, Eesti Triatloni Lüü, Eesti Rulluisulüü, Eesti Südamelüü, Tallinna Kalev, Saaremaa Spordilüü, ESS Kalev, MTÜ Stamina, Tervishoiumuuseum, MTÜ Tallinnmeeting, Tallinna Ülikool,

Eestimaa Spordiliit Jõud, Eesti Spordiveteranide Liit, Eesti Spordiajakirjanike Liit, Eesti Spordiselts Kalev, MTÜ Sportlaste Ühendus, Eesti Akadeemiline Spordiliit, Eesti Kepikõnni Liit, Spordiklubi Liikumine.

Sportliku koolivaheaja programmi raames toetati üle 500 väikeprojekti, tänu millele said paljud lapsed käia koolivaheaegadel veekeskustes või osaleda mõnel vahval üritusel (matkad, võistlused jne). Sportliku koolivaheaja programm toimus aastatel 2003-2006. Kõne all oleva perioodi ehk 2006. a projekti maksumus oli 1,4 miljonit.

Ujumise algõpetuse programm. 2006 – 2010 rahastati programmi 3,6 miljoni krooniga aastas. Programmi raames said 2. klassi õpilased (Tallinna linnas 3. klassi õpilased) 24 tundi ujumise algõpetust ning õpitulemusena eeldatakse 25 meetri läbimist ujudes.

Spordialase huvitegevuse toetamine koolides. Kehalise kasvatuse inventari soetamise toetamine Eesti koolidele toimus riigi eelarvest Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu. HTM toetas inventari soetamist huvikoolidele EOK kaudu. Koolispordi liidu kaudu toetati inventariga neid koole, kes osalesid aktiivselt „Reipalt koolipinki!“ üritustel. Koolispordi edendamine ja koolispordiga tegelevate ühenduste tegevuse koordineerimine on Eesti Koolispordi Liidu vastutusala ning see toimub Eesti linnade ja maakondade koolispordiühenduste või spordiliitude kaudu. Koolispordi Liidu tegevuse eesmärk on koolispordi arendamise kaudu tipp-, võistlus- ja harrastusspordi tasemel sportlike eluviiside propageerimine õppiva noorsoo seas.

Uuringud

Kahel korral (2006 ja 2008) on läbi viidud Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring. Spordikoolituse- ja Teabe SA viis 2008. a läbi uuringu „Kehalise kasvatuse õpetamise tingimused ja olukord Eesti koolides.“

3 LIIKUMISHARRASTUSE HETKEOLUKORD JA PROBLEEMID

Tervise edendamise seisukohalt on liikumine olulise tähtsusega, kuid ühiskonnas on sellele suhteliselt vähe tähelepanu pööratud. Rääkides liikumisharrastusest, seostub teema eelkõige spordiga ja teiseks tervisega. Avalikus informatsioonis pälvib liikumisharrastusest rohkem tähelepanu saavutussport, kui atraktiivne ja vaatamänguline tegevus.

Põhinäitajad liikumisharrastuse osas

2008. aasta seisuga tegeles aktiivselt liikumisharrastusega 34,7% elanikkonnast, mis märgib tõusvat trendi. Aktiivse liikumisharrastuse all mõeldakse seda, kui harrastaja tegeleb sellega vähemalt pool tundi korraga ja teeb seda rohkem kui üks kord nädalas. Spordiklubidesse kuuluvate inimeste arv on 139 069, neist 79 812 on noored (kuni 19 a).

Liikumisharrastajate arvust annab ülevaate iga kahe aasta tagant korraldatav „Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring“, mis 2008. aastal viidi läbi Tervise Arengu Instituudi poolt. Uuringus küsitleti 5 000 inimest vanuses 16-64 aastat. Vastanutest hindas enda tervislikku seisundit heaks 24%, üsna heaks 26,7% ja keskmiseks 40,5%.

Vaadeldes riske, mis võivad harrastajate arvu tõusvat või stabiilset trendi ohustada, tuuakse liikumisharrastusega mitte tegelemise põhjusena enim välja motivatsiooni ja tahtmise puudumist ning ajanappust. Viimane on kindlasti eriti seotud olukorraga üldises heaolus ning töökoormuse ja sissetuleku omavahelise seosega. Näiteks leibkonna suuruse järgi vaadates on harrastajate seas vähem kolme ja enama pereliikmega leibkonda esindavaid mehi vanuses 35-53 aastat, samuti naisi, kelle leibkonnas on pereliikmeid rohkem kui neli. Sissetuleku suurus mõjutab kõige rohkem 45-54 aastaste meeste vanuserühma.

Kõige vähem tegelevad uuringu andmetele toetudes liikumisharrastusega 45-64 aastased mehed ja 55-64 aastased naised. Vähesed liikumisharrastajad on inimeste osakaal on suurem alg- ja kesk-eriharidusega keskeas meeste seas, samuti lahutatud 25-34 aastaste meeste puhul. Vähem on harrastajate hulgas ka mittetöötavaid või töötuid vanemaealisi mehi. Elukoha lõikes on olukord keerulisem väiksemates linna- ja maapiirkondades.

2010. aasta seisuga on Eestis hinnanguliselt ca 3 000 spordirajatist ja liikumispaika. Aastas toimub üle 900 liikumisharrastuse sündmuse. Suurüritustel osalevate harrastajate arv on viimastel aastatel pidevalt tõusnud (näiteks klubi Tartu Maraton korraldatav Tartu Neliküritus, Tallinna sügisjooks).

1. Harrastajate hulk, harrastajate ja firmade motiveerimine

Liikumisharrastusega tegeleb kolmandik Eesti inimestest. See number ei anna põhjust suureks rahuloluks, samas on viimase aja trend harrastajate arvu osas tõusev. Suuremad

ootused sellise trendi jätkumise osas on suunatud tööandjate tegevusele, noortele kui sihtgrupile tervikuna, mitte ainult lasteaedade ja koolide õpilastele.

Laste ja noorte liikumisharrastuse juurde toomine on keeruline ja ulatuslik probleem. Tuginedes fookusgruppide infole saab väita, et liikumisharrastus ei ole kooliprogrammides piisavalt väärtustatud, lasteaedades taandub liikumisõpetaja roll. Oluline on mõjutada ka tööandjaid, sest rahva tervislik olukord ning kõik sellest tulenevad tagajärjed omavad otsest seost liikumisharrastusega.

Uute inimeste toomiseks liikumisharrastuse juurde on vaja treenereid, kes suudaksid oskuslikult juhendada erinevas vanuses inimesi ja tutvustaksid spordialade põhitõdesid. Pikemas perspektiivis tuleb silmas pidada, et Eesti elanikkond on vananev ning teadlikkus oma tervise eest hoolitsemisel omab üha suuremat tähtsust.

2. Liikumispaigad ja -võimalused

Liikumispaikade kättesaadavus on Eestis üldjoontes rahuldav. Tunduvalt on paranenud sportimisvõimaluste kättesaadavus. Sellele on kaasa aidanud mitmete uute ja renoveeritud tervisespordikeskuste ja spordihallide avamine.

Sellest hoolimata vajab jätkuvalt tähelepanu lähiliikumispaikade võrk, mis lähtuks elamurajoonide ja koolide paiknemisest ning arvestaks piirkonna populatsiooni tiheduse ja spordiharrastuse struktuuriga. Olemasolevad lähiliikumise- ja sportimispaigad ei kata veel täielikult ühiskonna vajadusi. Oluline on arendada liikumisradu, tagada nende korrashoid, turvalisus, valgustatus ja kvaliteet. Omaette väljakutse on parandada liikluskultuuri nii liikumisradadel kui ka maanteedel.

Eraomanikele kuuluvate spordibaaside puhul on ohumärgiks kasutamise eest nõutava hinna kujundamine, mis on võrreldes inimeste keskmise ostujõuga kõrge ning piirab seetõttu liikumisharrastuseks vajalike tingimuste kättesaadavust.

Seoses linnaruumi ja üldse elukeskkonna kiirete arengutega jääb avalikku ruumi liikumisharrastuse jaoks vähemaks. Lihtsustamist vajab maastike kasutuslubade taotlemine liikumisharrastustegevuseks eramaadel ja mitmesugustel loodukaitselistel aladel. Samuti on spordivõistluste korraldajate hinnangul keeruline liikluskorralduse kooskõlastamise protsess suurvõistluste ajaks.

3. Liikumisharrastuse tugisüsteem

Liikumisharrastuse organisatsiooni arendamise seisukohast on oluline täpsemalt määratleda erinevate osapoolte rollid tegevuste kavandamises ja elluviimises.

Suurem osa harrastajale suunatud tegevustest on tänases olukorras kolmanda sektori korraldada. Sportliku sisuga ettevõtmised on seal hästi organiseerunud ning kordaläinud

üritused ja harrastajate arvu tõusev trend näitavad, et korraldusliku poole pealt ollakse heal tasemel ja konkurentsivõimelised. Samas ei suudeta mittetulunduslikke algatusi sageli piisavalt finantseerida ning vajalikud arengud takerduvad rahaliste ja üldse ressursidega seotud probleemide taha. Kolmanda sektori kaasatus strateegiate koostamisel ja poliitikakujundamisel on hea ning diskussioonides liikumisharrastuse probleemide kohta osaletakse meelsasti.

Liikumisharrastuse edendamisel on väga oluline kohaliku omavalitsuse roll, suhtumine, võimalused ja rahaline panustamine. Liikumispaikade rajamine ja hooldamine ning liikumisharrastuse propageerimine oma kodukandis mõjutavad oluliselt inimeste harjumusi. Tänapäevase seisuga on kõigil maakonna spordiliitudel olemas oma arengukava ja tulevikunägemus. Spordijuhid osalevad aktiivselt koolitustel ning panustavad strateegiate jms dokumentide koostamisse. Viimasel ajal on suudetud tegevusi rahastada ka EL vahendite toel, kuid kohaliku tasandi tegevuskavad pole sellegipoolest piisavalt finantseeritud.

Riiklikul tasandil reguleerivad rahva tervisega seotud küsimusi mitmed arengukavad, eelkõige Rahvatervise Arengukava Sotsiaalministeeriumis ja Liikumisharrastuse arengukava Kultuuriministeeriumis. Liikumisharrastusega seotud probleemid ja tegevused on peamiselt Kultuuriministeeriumi valitsemisalas. Liikumisharrastuse arengukava avab Sotsiaalministeeriumi koordineeritavas Rahvatervise Arengukavas läbiviidavad liikumisele suunatud tegevused detailsemalt. Pikemaajalise arengu seisukohalt on väga oluline, et ministeeriumides kavandamisel olevad arengukavad on loogiliselt seostatud ja üheselt koordineeritud.

Tugisüsteemi arendamisse saavad panustada ka ülikoolid, kelle roll on seni olnud tagasihoidlik. See eeldab tihedamat koostööd Tallinna ja Tartu ülikooliga, et saada ülevaade vastastikustest huvidest ja ootustest. Tunduvalt paremini saab rakendada ka vabatahtlike kaasamist liikumisürituste läbiviimisel.

Tugisüsteem hõlmab ka terviseuuringute läbiviimist nii noorsportlastele kui teistele harrastajatele, et selgitada harrastajate kehalist võimekust. Kui noorsportlaste terviseuuringute süsteem toimib korralikult ja on noortele hästi kättesaadav, siis ülejäänud harrastajatele on terviseuuringute järjekorrad pikad ja hind kallis.

4. Poliitikate kujundamine ja finantseerimine

Liikumisharrastust toetavate poliitikate kujundamisel on edukamad oldud majandus- ja keskkonnateemadel. Kergliiklusteede ehitamine on toimunud pidevalt ning juurde tekib üha uusi liikumispaid. Ka keskkonna valdkonnas sobituvad omavahel järjest lüüesamalt loodushoiu ja looduses liikumise küsimused.

Keerulisemad on probleemid maksupoliitika valdkonnas, kus on mitmeid takistusi harrastusspordi ja liikumisharrastuse edendamisel. See puudutab näiteks

erisoodustusmaksuga seotud valikuid ja otsuseid. Kuna valdav osa liikumisharrastusega seotud sündmuste korraldajaid kuulub kolmandasse sektorisse, siis avaldasid valdkonnale tugevat mõju ka käibemaksuga seotud muudatused.

Riigipoolne finantseerimine on muutunud majanduslanguse tingimustes ebakindlamaks. Viimaste aastate rahaeraldused liikumisharrastusele on pidevalt vähenenud (langus ca 25%). Liikumisharrastuse korraldajad ootavad riigi eelarvest stabiilsemat rahastamist, et tagada oma programmide jätkusuutlikkus.

5. Koolitused, teadmisisvara

Liikumisharrastuse alane nõustamine toimib üldiselt rahuldaval tasemel. Probleemiks on liikumisharrastuse eestvedajate – eelkõige treenerite - vähesus, eriti maakohdades. Liikumisharrastuse treeneri kutse taotlemise skeem on täna keeruline, kuna taotlejatelt nõutakse eeltingimusena treeneri kutset mõnel spordialal. Probleemiks on ka (pere)arstide liikumisharrastuse alane ettevalmistus, et suunata oma patsiente tervisliku eluviisi ja liikumisvõimaluste juurde. Ka lastevanemate koolitus on oluline, et lapsi varakult suunata kehalise aktiivsuse juurde. Kehalise kasvatuse õpetajate koolituses on probleemiks eri spordialade praktika vähene osatähtsus.

6. Meedia kasutamine harrastajate arvu suurendamiseks, kampaaniad

Probleemiks on meediaväljaannete vähene huvi liikumisharrastuse ja noortesporti kajastamisel. Laste puhul on eriti oluline, et nende saavutused saaksid ära märgitud. Noorte puhul tuleks senisest enam kasutada uue meedia võimalusi.

Kampaaniaid tehes on oluline arvestada nii ealisi, soolisi kui ka piirkondlikke iseärasusi. Kampaaniate puhul on põhiküsimuseks, kuidas jõuda võimalikult paljude inimesteni ning oluline on teavitada inimesi liikumisvõimalustest ja paikadest.

4 LIIKUMISHARRASTUSE ARENGUKAVA EESMÄRGID JA TEGEVUSVALDKONNAD

“Liikumisharrastuse arengukava 2011-2014” eesmärkide saavutamiseks on kavandatud tegevusi järgmistes valdkondades:

- 1) Liikumispaigad**
- 2) Liikumisharrastuse üritused**
- 3) Inimeste teadlikkuse tõstmine**
 - koolitamine
 - teadmisvara loomine, info levitamine
 - kampaaniate korraldamine
- 4) Liikumisharrastajate nõustamissüsteem**
- 5) Seadusandliku raamistiku korrastamine**

Arengukavas on ära toodud peamised eesmärgid ja tegevused nende saavutamiseks.

Üldeesmärk:

Aastaks 2014 tegeleb 45% elanikkonnast regulaarselt liikumisharrastusega.

Üldised indikaatorid:

- Eesti riiklik statistika liikumisharrastusega tegelevate isikute kohta (Eesti Spordiregistri andmed).
- Eesti riiklik statistika liikumispaikade kohta (Eesti Spordiregistri andmed; liikumis –ja sportimispaigad, klubide arv, harrastajate arv).
- Erinevad sotsiaalsed uuringud harrastusspordiga tegelemise kohta
 - Iga kahe aasta tagant Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring.

4.1 Liikumispaigad

Eesmärk:

Liikumisharrastuse võimaluste parandamiseks on rajatud uusi ja edasiarendatud olemasolevaid lähiliikumis- ja sportimispaiku ning paranenud on nende teenuste kättesaadavus.

Olulisemad tegevused:

Liikumispaikade arendamine

Arengukava perioodi jooksul arendatakse edasi liikumispaikade võrku pidades silmas eesmärki, mille kohaselt peab iga inimese jaoks olema liikumispaik 15 minuti kaugusel elukohast.

Uute rajatiste puhul tuleb kohe arvestada ka tulevaste harrastajate vajaduste ja huvidega – harrastajate arv, treenimisvõimalused, riietumisvõimalused jmt. Liikumis- ja terviseradade rajamine peab toimuma avaliku- ja erasektori vahelises koostöös (linnades on liikumispaiku vähe, kaasata tuleb RMK, levitada on vaja liikumisradade infot).

Kergliiklusteede planeerimisel on suurürituste korraldajatel valmisolek teha koostööd Maanteeametiga, et valgustite, märkide ja parklate paigutus vastaks liiklejate vajadustele ja ohutusnõuetele.

Oluline on ujulate võrgu laiendamine (veekogudes väliujulate loomine) ning orienteerumise püsiradade ja orienteerumiskaartide valmistamine spordikeskuste, koolide ja muude liikumispaikade ümbruse kohta. Oluline ülesanne on ka radade märgistamine ja liikluseeskirjade koostamine terviseradadel liikumiseks. Ka parkimisvõimaluste parandamine liikumispaikade juures koostöös KOV ja looduskaitse institutsioonidega vajab tähelepanu.

Liikumis- ja spordipaikade ning mänguväljakute rajamine programmitoetuse põhimõttel

Spordi- ja mänguväljakute rajamine on eelkõige kohalike omavalitsuste kohustus, kuid seda tegevust on toetanud programmitoetuse põhimõttel ka Kultuuriministeerium. Spordi- ja mänguväljakute rajamine asulate ja ka külade territooriumile on olulise tähtsusega maal elavate laste ja noorte tervisliku ja sportliku eluviisi kujunemisel. Spordi- ja mänguväljakud peavad olema kõigis asulates ning lastele ja nende vanematele võimalikult kodu või kooli lähedal. Järgnevate aastate jooksul on vaja rajada palliplatse, multifunktsionaalseid spordiväljakuid, ka laste mänguväljakuid ja terviselinnakuid tervisespordikeskustesse.

Regionaalsetesse tervisespordikeskustesse investeerimine programmitoetuse põhimõttel

Tervisespordikeskus on aastaringselt kasutatav sportimise ja vaba aja keskus looduses. Selle osad on looduses liikumise rajad, suusarajad, jalgrattarajad, kelgurajad, suusanõlvad, uisupargid, orienteerumisrajad ja sportmängude välisväljakud. Tervisespordikeskuse juures peavad peale sportimispaikade olema kasutajate teenindamiseks vajalikud olmehooned, stardi-ja finišipaigad, tualetid jne.

Liikumis- ja sportimisvõimaluste kättesaadavuse parandamine

Liikumis- ja spordipaikade kättesaadavus ja kasutamine sõltub väga palju nii hinnapoliitikast kui ka liikumispaikadele ligipääsust. KOV-idega koostöös tuleb liikumispaikade hinnad hoida tasemel, mis on igale soovijale jõukohased ning oluline on planeerida transport külade/asulate ja liikumispaikade vahel.

Olemasolevate spordibaaside käigushoidmine

Igas vallas/asulas on olemas spordiobjektid ja sportimispaigad, mida tuleb aastaringselt käigus hoida. Valdavalt rahastab neid kulusid kohalik omavalitsus.

Koolispordi arendamine

Kooliõpilased ja üliõpilased on potentsiaalsed liikumisharrastajad, mistõttu on oluline panustada noorte liikumisharrastuse arendamisse, koostöös Eesti Koolispordi Liidu, Eesti Akadeemilise Spordiliidu, koolide ja kõrgkoolidega. Enamatesse koolidesse on vaja pallimängude varustust ja muud liikumisharrastusega tegelemise inventari.

Koostöö

- ✓ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga:
Kergliiklusteede rajamine toimub Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kava ja eelarve kohaselt.
- ✓ Haridus- ja Teadusministeeriumiga:
Noortele suunatud infokanalite kasutuselevõtmine ja noorte suunamine infokanalite juurde.
- ✓ Kohalike omavalitsustega:
Sportimisvõimaluste kättesaadavuse parandamine – hinnapoliitika ja transpordiühenduse loomise osas – peab toimuma koostöös kohalike omavalitsustega. KOV-dega koostöös toimub ka mänguväljakute rajamine ning olemasolevate spordiobjektide ja -paikade käigushoidmine.
- ✓ Looduskaitse organisatsioonidega:
Liikumisradade rajamisele ja kasutamisele seavad sageli piirid looduskaitsereglid. Alaliidud ja keskuste rajajad peavad koos looduskaitsetega läbi arutama, kuidas koos häid lahendusi leida. Uute keskuste ehitamisel saab looduskaitse seadustega arvestada ja teha haruldased liigid inimestele nähtavaks ja vaadatavaks. Uute rajatiste

ehitamisel peab olema alaliitudega kooskõlastatud, et saaks korraldada eri tasandi võistlusi edaspidi.

- ✓ Eesti Koolispordi Liidu, Eesti Akadeemilise Spordiliidu ja EOK-ga:
Inventari soetamine ja õppuritele kättesaadavaks tegemine (näiteks Avatud Noortekeskuste kaudu inventari laenutus).
- ✓ Era- ja avaliku sektori vahel:
Era- ja avaliku sektori koostöös toimub uute liikumispaikade rajamine.

Indikaatorid:

- ✓ Liikumispaikade arv. Aluseks võetakse spordiehitiste register ja viimase viie aasta jooksul ehitatud ja renoveeritud objektide arv
- ✓ Rajatud spordi- ja mänguväljakute arv
- ✓ Investeeringud inventari (kr/eur)

4.2 Liikumisharrastuse üritused

Suurürituste korraldajaid on Eestis mitmeid - MTÜ Klubi Tartu Maraton, MTÜ Spordiürituste korraldamise Klubi, Stamina, Eestimaa Spordiliit Jõud, Spordiklubi Liikumine jt. Jätkub osavõtt rahvusvaheliste Sport Kõigile katusorganisatsioonide TAFISA (The Association for International Sport for All) ning IVV (Internationaler Volkssport Verband) egiidi all toimuvatest suurüritustest (liikumisharrastajate kokkutulekud erinevates riigis, regionaalsed ja ametkondlikud mängud, Maailma Käimispäev jne).

Üle-Eestiliste liikumisharrastuse suurürituste läbiviimist on vajalik osaliselt toetada riigieelarve, Kultuurkapitali või Hasartmängumaksu Nõukogu vahenditest.

Eesmärk:

Liikumisharrastusega seotud sündmustest osavõtjate arv püsib samal tasemel või tõuseb ning korraldamisel arvestatakse erinevate sihtgruppide vajadustega (sh pered, puuetega inimesed, seeniorid).

Olulisemad tegevused:

Liikumisharrastuse ürituste korraldamine

Liikumisharrastuse ürituste kaudu tuleb pakkuda tegevusi ja sündmusi, mis on kõigile avatud ja atraktiivsed ning loovad kontakte inimeste vahel, kes on erinevatest sotsiaalsetest gruppidest, vanusest, rahvusest, soost, usust, kehalise ning vaimse tervisega. Uuel perioodil jätkub liikumisharrastuse suurürituste korraldamine riiklike fondide ja avaliku sektori toel.

Eestimaa Spordiliit Jõud eestvedamisel korraldatakse iga nelja aasta tagant Eestimaa suvemängud (2011) ja Eestimaa talimängud (2013). Nii suve- kui talimängud on mõeldud kõikidele liikumisharrastajatele ja harrastussportlastele üle Eesti.

Ujumise algõpetuse kursuste korraldamine lastele ja ka täiskasvanutele. Kavas on ellu kutsuda laiaulatuslik programm inimeste ujumisoskuse parandamiseks ja veeohutusalase teadlikkuse tõstmiseks koostöös Päästeametiga.

Ülemaakondlike liikumispäevade läbiviimine.

Maakondlike ja üle-eestiliste pallimängude võistlussarjade korraldamine harrastajate tasemele.

Festivalide, matkade ja õppepäevade korraldamine huvilistele.

Ühtse registreerimise süsteemi loomine suurüritustele. Harrastajal on üks kiip kogu hooajaks ja sellega saab ta registreerida ennast kõikidele Eestis toimuvatele suurüritustele.

Taaskäivitatakse programm „Sportlik koolivaheaeg“.

Liikumisharrastuse ja kultuuriruumi ühendamine laagritegevuses

Spordi- ja liikumisharrastuse laagrites Eesti kultuuriruumi tutvustamine ja eesti keele praktiseerimise võimaluste kasutamine. Siia alla kuuluvad eesti spordiajaloo tundmaõppimine, erinevate liikumisharrastuse paikade külastamine.

Koostöö:

- ✓ Kohalike omavalitsustega
- ✓ Spordialaliitude ja suurürituste korraldajatega
- ✓ Ametkondadega
- ✓ MTÜ-dega
- ✓ Ühingute, haridus- ja noorsootööasutustega
- ✓ Haridus- ja Teadusministeeriumiga:
Noorte kaasamine liikumisharrastuse tegevuste korraldamisse

Indikaatorid:

- ✓ Liikumisharrastusürituste arv
- ✓ Üritustel ja programmides osalejate arv
- ✓ Osalejate rahulolu

4.3 Inimeste teadlikkuse tõstmine

Eesmärk:

Eestis elavad inimesed saavad erinevate teavitustegevuste ja -kanalite kaudu mitmekülgset teavet liikumisharrastuse võimaluste ja sündmuste kohta, mille tulemusena suureneb üldine teadlikkus valdkonnast.

4.3.1 Koolitamine

Olulisemad tegevused:

Liikumisharrastuse koolitused

1. Perearstid ja –õed. Koostöös Tervise Arengu Instituudiga viia perearstidele ja -õdedele läbi liikumisharrastuse teemalised koolitused, et teadvustada arstidele ja nende kaudu patsientidele liikumisharrastuse olulisust.
2. Liikumisharrastuse treenerid, kehalise kasvatusõpetajad, harrastussportlased ja liikumisharrastajad. Ühenduse Sport Kõigile poolt jätkatakse liikumisharrastuse koolituste läbiviimist. Koolitusel osalejaid koolitatakse optimaalse treeningkoormuse määramiseks, tervislikult sobiva spordiala valikuks, õigeks treeningu ülesehituseks ja tervislikuks toitumiseks.
3. Liikumisharrastuse mõjutajad. Koolitused inimestele, kellest liikumisharrastuse areng sõltub (nt omavalitsusjuhid, linnaplaneerijad jne). Koolituste käigus on oluline pöörata tähelepanu erinevate keele ja kultuuri taustaga inimeste kaasamisele liikumisharrastusse.
4. Firmaspordialased koolitused.
Eesti Firmaspordi Liidu koolitused ettevõtete juhtidele ja firmaspordi edendajatele töötajate liikumisalaseks motiveerimiseks.
5. Vabatahtlikud. Koolitused vabatahtlikele, kes aitavad läbi viia liikumisharrastuse üritusi.
6. Eesti keelt emakeelena mitte kõnelevate treenerite eesti keele õpe.
Treeneritele suunatud koolituste üks osa peaks olema lõimitud aine- ja keeleõpe (LAK), et aidata kaasa mitte eestikeelsete treenerite ja treenitavate integreerumisele ühiskonda ja aidata kaasa tööalasele toimetulekule.

Ühtlustada tuleb liikumisharrastuse treenerite kutseomistamise kord spordialade treenerite kutseomistamise korraga.

Üleriigiline konverents

Ühendus Sport Kõigile koostöös Tallinna Ülikooli jt organisatsioonidega viib läbi üleriigilisi liikumisharrastuse konverentse, mis on suunatud kõikidele liikumisharrastuse korraldajatele ja harrastajatele.

Koostöö

- ✓ Sotsiaalministeeriumiga ja Tervise Arengu Instituudiga:
Liikumise- ja terviseteemaliste koolituste läbiviimisel õpetajatele, perearstidele ja -õdedele, KOV inimestele, tervisedendajatele jt käsitleda tervisliku eluviisi teemat tervikuna. Lisaks suitsetamise ja alkoholi kahjulikkuse ning toitumise temaatikale rõhutada ka liikumise kasulikkust ja suunata inimesi selle tegevuse juurde.
- ✓ Eesti Tervise Fondiga:
Perearstide kaasamine, teavitustöö.

Indikaatorid:

- ✓ Koolituspäevade arv aastas (keskmiselt) - 10 ühepäevast liikumisharrastuse koolitust
- ✓ Osaluskindade arv koolituspäevadel keskmiselt 25
- ✓ Elanikkonna sotsiaalsed uuringud liikumisharjumuste kohta

4.3.2 Teadmishara loomine, info levitamine

Olulisemad tegevused:

Liikumisharrastuse kajastamine meedias

Saavutusspordi kõrval on oluline meedias kajastada liikumisharrastuse temaatikat: anda edasi metoodilisi nõuandeid erinevate spordialade harrastamiseks, tutvustada liikumisharrastusega tegelejaid ning rahvaspordiüritusi jne. Erinevate liikumisharrastuse alade ja sündmuste tutvustamiseks käivitub ERR-is eraldi saade, mis on eetris aastaringselt.

Metoodiline materjal, trükised

Arengukava perioodil on igal aastal kavas avaldada või kordustrukina kirjastada kuni 4 väljaannet liikumisharrastuse teemal. Järgnevalt on toodud mõned näited:

1. Liikumisharrastuse raamatud erinevatele sihtgruppidele: lapsed ja noored; lapsevanemad ja vanavanemad; seeniorid; puuetega inimesed.
2. Võistkonnaalade reeglite kogumik. Metoodiliste nõuannete kogumik erinevate spordialade kohta.
3. „Liikumisharrastuse ürituste läbiviimise ABC“ koostamine (kooskõlastused, nõuded, vabatahtlike kaasamine jmt).
4. Kordustrukid: „Liikumise ja spordi ABC“, „Ainult meistritele“, „Liikumisharrastuse treeningpäevik“, „Enesetestimise käsiraamat“ jne.
5. Koolide õppematerjalid. Liikumisharrastuse ja tervisejuhtimise teema ulatuslikum käsitlemine koolide õppematerjalides.

Liikumisharrastuse DVD

Koolitus- ja teavitumismaterjalina kasutatakse DVD-sid, mis koostatakse koostöös ülikoolide ja spordialaliitudega. DVD-na antakse välja materjal liikumismängude kohta, aga ka mängud lastele ja üldfüüsiliste harjutuste kava.

Ajakiri Liikumine ja Sport. Iga-aastaselt ilmub liikumis- ja spordialane ajakiri „Liikumine ja sport“.

Liikumisharrastuse portaali TRIMM ja rahvaspordiürituste kalender. Regulaarselt täiendatakse portaali kõikidele vanusegruppidele suunatud metoodiliste nõuannetega liikumisharrastusega alustamiseks ja tegelemiseks. Portaalil on elektrooniline rahvaspordiürituste kalender, kuhu iga-aastaselt koondatakse info Eestis toimuvate rahvaspordiürituste kohta. TRIMMi alamlehena on kõigile kättesaadav elektroonilise treeningpäeviku kasutamine.

Tervisespordiürituste kalender on kavas avaldada ka vene keeles, et laiendada liikumisharrastajate hulka ka muukeelsete inimeste arvel.

Muukeelsete elanike kaasamist liikumisharrastusse lihtsustaks ka portaali TRIMM.ee osaline tõlkimine vene keelde.

Uuringud

1. Tervisekäitumise uuringud.
Perioodi 2011-2020 jooksul viiakse vähemalt kaks korda läbi elanikkonna spordi-ja liikumisharrastuse kaardistamine (spordigallup) ning täiendatakse spordistatistika andmebaasi.

2. Iga kahe aasta tagant viiakse läbi Tervise Arengu Instituudi poolt läbi Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring.
3. Lisaks „Rahvastiku tervisekäitumise uuringule“ ja „Kultuuritarbimise uuringule“ viia läbi uus uuring elanikkonna spordi- ja liikumisharrastuse kaardistamiseks, et saada võrreldavad andmed teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega ja siduda tulemus rahvusvahelise koostöövõrgustikuga.

Koostöö

- ✓ Haridus- ja Teadusministeeriumiga:
Koolide õppematerjalide täiustamine liikumisharrastuse ja terviseteema osas toimub koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga.
- ✓ Eesti Rahvusringhäälinguga:
Liikumisharrastuse saatesari valmib koostöös ERR-iga.

Indikaatorid:

- ✓ Trükiste arv arengukava perioodil ja tagasiside
- ✓ Läbimüüdud raamatute ja teatmike arv aastas
- ✓ DVD-de arv arengukava perioodil
- ✓ Meediakajastuste arv aastas ja analüüs
- ✓ Uuringute raportid.

4.3.3 Kampaaniate korraldamine

Kampaaniad on elanikkonna liikumisalase teadlikkuse tõstmiseks ja motiveerimiseks oluline vahend. Üleriigilistes kampaaniates keskendutakse eri sihtgruppidele ja vanuserühmadele. Eraldi kampaaniad tuleb suunata peredele, naistele, meestele („Mehed liikuma“), lastele, seenioridele. Igal aastal on keskmiselt üks sihtgrupp. Kõik kampaaniad kannavad sõnumit, et liikumine ja aktiivne eluviis on tervise ja heaolu alus. Üleriiglikult kutsutakse ellu „Liikumise aasta“ ning tiitel „Spordipealinn“. Koolides korraldatakse tervisepäevi ning jätkub kooliolümpiamängude projekt.

Kampaaniates tuleb pöörata tähelepanu erinevate keele- ja kultuuritaustaga inimeste kaasamisele.

Teavituskanalid

Kogu elanikkonna kaasamiseks kasutatakse välireklaami ja tõhustatakse koostööd Eesti Rahvusringhäälinguga. Rahvusringhääling edastab kampaania sõnumeid ning tutvustab regulaarselt rahvaspordiüritusi, tehes suurematest üritustest ka otseülekanded.

Noorte ja noorema keskea kaasamiseks liikumisharrastusse kasutatakse nende poolt aktiivselt kasutatavaid internetipõhiseid sotsiaalvõrgustikke ja noorte sihtrühmale loodud infoportaale. Nende kanalite kaudu edastatakse noortele suunatud sõnumid ja reklaam. Rahvusvähemuste kaasamiseks kasutatakse kultuuriseltside ja –kogukondade kanaleid (Kultuuriministeeriumi kultuurilise mitmekesisuse osakonna kaudu).

Koostöö

✓ Sotsiaalministeeriumiga:

Lülitada liikumisharrastuse teema Sotsiaalministeeriumi poolt läbiviidavate terviseteemaliste kampaaniate juurde. Tervisest rääkides tuleb käsitleda kõiki tervisliku eluviisi komponente samaaegselt. Kampaaniad ja teavitüsiritused on suunatud kõikidele sihtrühmadele lastest vanuriteni. Ka infomaterjalide levitamine toimub kõikidele sihtrühmadele.

Koostöös Sotsiaalministeeriumi ja Haridus- ja Teadusministeeriumiga leida viise ja lahendusi, kuidas pakkuda lastele liikumisharrastusega tegelemiseks atraktiivseid mooduseid.

Koolides pakkuda suitsu- ja alkoholivaba klassi kampaaniate juurde väljundiks „sportlik ja terve klass“ või „meie klass liigub“. Lastele tuleb pakkuda tervislikke tegevusi, mis lapsi köidavad: sportimine, liikumine ja teha see atraktiivseks.

Liikumispaiades on kättesaadav ka Sotsiaalministeeriumi (TAI) poolt koostatud terviseinfo.

✓ Tervise Arengu Instituudiga:

Planeerida koostöös TAI-ga ühiseid reklaame tervislike eluviiside edendamiseks (mitme aasta plaan, kulude katmine ühiselt). Koostöös TAI ja SA Eesti Terviserajad korraldada nii maakondlikke, kui üleriigilisi kampaaniaid ja üritusi (2 korda aastas – vabariigi aastapäeval ja taasiseseisvuse päeval).

✓ Haridus- ja Teadusministeeriumiga:

Noorte teavitamine.

Indikaatorid:

- ✓ Kampaaniate arv aastas
- ✓ Kampaaniate märgatavus

4.4 Liikumisharrastajate nõustamissüsteem

Eesmärk:

Liikumisharrastuse alane nõustamine ja tervisekontroll on noorsportlastele* tasuta kättesaadav, elanikkonnal on võimalik oma tervise kontrollimiseks pöörduda oma perearsti poole. Kehalist võimekust on võimalik testida spordimeditšiini teeninduskeskustes omal kulul.

Liikumisharrastuse alane teave on maakonna spordiinfokeskustes kättesaadav kõigile soovijatele. Infokeskused teevad koostööd maakonna noorte teavitamis- ja nõustamiskeskustega.

* Noorsportlane: 7-19 aastane noor, kes trennib lisaks kooli kehalisele kasvatusesele vähemalt 5 tundi nädalas.

Olulisemad tegevused:

Terviseuuringud

Noorsportlaste spordimeditšiinilisi terviseuuringuid teostatakse ennetusprojekti "**Noorsportlaste tervisekontroll spordiga seotud terviseriskide ennetamiseks**" raames. Projekt viiakse läbi Eesti Haigekassa finantseerimisel ja Eesti Spordimeditšiini Föderatsiooni juhtimisel.

Teatud treeningtasemest on terviseuuringud noortele vajalikud. Kui laps trennib vähem kui 5 tundi nädalas (1 tund = 60 min; lisaks kehalise kasvatusese tunnid), siis kogu kooliea jooksul on soovitatav teha 3 arstlikku tervisekontrolli (sotsiaalministri 6. jaanuari 2010 määrus nr 2). Spordiklubi saab lapsevanemale lapse terviseuuringut soovitada, aga ei saa nõuda.

Noorsportlase tasuta tervisekontroll on suunatud sportlasele, kes on 7-19 aastane, osaleb regulaarselt spordiklubi, spordikooli või kooli juures tegutsevas treeningrühmas või trennib iseseisvalt, kes trennib lisaks kehalise kasvatusese tundidele nädalas täiendavalt 5 või enam tundi. Oluline on tagada iga sportlase tervis ja ohutus nii treeningutel kui võistlustel, ennetada võimalikke terviseriske, tagada optimaalne treeningkoormus.

Iga järgneva aasta uuringute vajaduse aluseks on eelneva aasta pöördumine uuringutele (nt 2010: ca 9500 noort). Tallinnas ja Tartus on oluliselt enam neid noorsportlasi, kes trennivad 8 tundi ja enam nädalas seoses spordikoolide- ja gümnaasiumide tööga.

Uue perioodi olulised arendustegevused on seotud terviseuuringute andmete edastamisega e-tervise infosüsteemi. Andmeedastus infosüsteemi kaudu on vajalik

selleks, et noorsportlase tervisekontrolli tulemused oleksid kättesaadavad ka perearstidele.

Et parandada terviseuuringute kättesaadavust, on oluline sportlasi ja lapsevanemaid teavitada uuringute vajalikkusest. Terviseuuringuid teostavad Spordimeditsiini SA Tallinnas, TÜ Kliinikumi Spordimeditsiini kliinik Tartus, Ida-Viru keskhaigla Kohtla-Järvel, Pärnu Haigla ja Narva haigla. Terviseuuringuid on võimalik läbi viia ka perearsti soovitusel ning neid tehakse ka mitmes avalik- ja eraõiguslikes meditsiinasutustes, kuid need uuringud toimuvad harrastaja enda kulul.

Maakonna spordiinfokeskuste arendamine

Uuel perioodil on kavas jätkata maakondade spordiliitude kui maakonna spordiinfokeskuste toetamist riigieelarve vahenditest. Maakonna spordiliit töötab spordiinfokeskusena kõigi maakonna spordiorganisatsioonide ja sporditöötajate (kehalise kasvatuses õpetajad, treenerid, spordiklubide töötajad jt) ning sportlaste, spordiveteranide, harrastajate, kohtunike, toetajate ja kõigi teiste spordihuviliste jaoks. Maakonna spordiliidu kui infokeskuse ülesanded on:

- ✓ spordivõistluste materjalide (kalenderplaanid, võistlusjuhendid, võistlusprotokollid, võistlusmäärused jt) koondamine, koostamine, tutvustamine ja säilitamine;
- ✓ koostöö Eesti Spordiregistri väljaarendamisel (spordiklubide jt spordiorganisatsioonide andmebaas; spordirajatiste ja tervisespordiradade registri pidamine, treenerite ja kehalise kasvatuses õpetajate andmebaasi pidamine);
- ✓ info vahendamine (noor)sportlaste terviseuuringute korraldamise kohta;
- ✓ EOK jt organisatsioonide poolt välja antud spordi- ja liikumisharrastuse teabekirjanduse tutvustamine, spordi raamatukogu väljaarendamine;
- ✓ liikumisharrastuse vajadusest teavitamine maakonna elanike hulgas;
- ✓ elektroonilise süsteemi tutvustamine www.trimmm.ee;
- ✓ liikumisharrastuses osalejate nõustamise korraldamine.

Koostöö

- ✓ Sotsiaalministeeriumiga:
Kasutada efektiivseks info edastamiseks juba loodud võrgustikke (terviseedendajad, piirkondlikud infokeskused, maavalitsuste struktuurid).
- ✓ Haigekassaga:
Noorte (noorsportlaste) terviseuuringute läbiviimist finantseerib Haigekassa.

Indikaatorid:

- ✓ Terviseuuringute kasutajate hulk
 - vähemalt 10 000 noorsportlase terviseuuringu läbiviimine aastas.

- täiskasvanud liikumisharrastajad (TAI uuring).
- ✓ Elanikkonna tervisliku seisundi paranemine: enneaegse haigestumuse (enne 65 eluaastat) vähenemine täiskasvanud elanikkonnas. Aluseks võetakse Eesti meditsiinistatistika.
- ✓ Maakonna spordiinfokeskuste (maakonna spordiliitude) kodulehtede külastajate arv aastas.

4.5 Seadusandliku ja finantsraamistiku korrastamine

Eesmärk:

Tervislike eluviiside arendamiseks on vaja täiustada nii seadusandlikku kui ka finantsraamistikku, mis toimub koordineeritult koostöös erinevate ministeeriumidega. Muudatuste eesmärgiks on tervisedenduse võimaluste avardamine organisatsioonide ja liikumisharrastajate jaoks ning seeläbi toetada liikumisharrastuse arengut. 2010. aastal kehtiva tulumaksuseaduse kohaselt on Eestis tööandjate poolt töötajate tervisespordile ja nende tervise parandamiseks tehtavad kulud maksustatavad erisoodustusena. Erisoodustusmaksust on vabastatud vaid vastavalt töötervishoiu ja tööohutuse seaduse alusel ettevõtetes läbiviidavate kohustusliku töökeskkonna riskianalüüsi järel arstilt soovitusel või ettekirjutuse saanud töötajatele tehtavad kulud liikumisharrastusele.

4.5.1 Finantsraamistik

Eesmärk:

Maksupoliitika kohandamise abil suurendada organisatsioonide võimalusi ja huvi panustada liikumisharrastuse arengusse ning seeläbi toetada töötajate tervisedenduslikke ettevõtmisi.

Olulisemad tegevused:

Tööandjate poolt tervist edendava töökeskkonna loomise toetamine ja soodustamine.

Erisoodustusmaksu kaotamine tervisedenduselt aitaks kaasa liikumisharrastuse võimaluste parandamisele. Tuleks alata tulumaksuseaduse muutmise eelnõu ning võimaldada tööandjatel teha 6000 krooni ulatuses töötaja kohta kalendriaasta jooksul kulutusi oma töötajate liikumisharrastusele ja nende tervise parandamiseks ilma maksukohustuseta.

Alternatiiviks toodud ettepanekule on tööandjatele kehtestada erisoodustusmaksuvaba summa piirmääraks teatud protsent nende poolt eelmisel kvartalis (või kalendriaastas) makstud sotsiaalmaksust.

Koostöö

- ✓ Rahandusministeeriumiga

Indikaatorid:

1. Liikumisharrastuse edendamisse panustavate ettevõtete arv aastas.
2. Töötajate arv, kes kasutavad tööandja pakutavaid liikumisharrastuse võimalusi.

5 ALUSDOKUMENDID JA KASUTATUD KIRJANDUS

Liikumisharrastuse strateegilise arengukava õiguslikud ja strateegilised alused

Liikumisharrastuse strateegilist arengukava koostades on arvestatud kooskõla õigusaktide, riiklike strateegiate ja arengukavade ning rahvusvaheliste kokkulepetega.

Õigusaktid

1. Spordiseadus

<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=890243>

Rahvusvahelised kokkulepped

2. Euroopa spordiharta

(http://www.eok.ee/est/spordi_seadusandlus/euroopa_spordi_harta?sess_admin=e49a4b4935ed977b84ce671a6e7261f1)

3. Euroopa Nõukogu Spordi Arendamise Komitee otsused

http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Sport/

4. Euroopa Liidu kehalise tegevuse juhtnöörid (25.09.2008)

Riiklikud strateegiad, arengukavad ja uuringud

5. Rahvastiku tervise arengukava 2009-2020

(http://www2.sm.ee/tervisepoliitika/failid/Rahvastiku%20tervise%20arengukava_RTA.pdf)

6. Sotsiaalministeeriumi “Südame- ja veresoonkonnahaiguste ennetamise riikline strateegia 2005–2020”

7. Riigi eelarvestrateegia

8. Uuring „Tervise mõju majandusele Eestis“. Lõppraport, 2006. PRAXIS,

Sotsiaalministeerium, WHO Euroopa Regionaalbüroo

<http://rahvatervis.ut.ee/handle/1/54>

9. „Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring 2008“. Tervise Arengu instituut, 2009. <http://www.sportkoigile.ee/images/stories/uuringud/tku2008.pdf>

10. Eesti spordiharta

http://www.eok.ee/est/spordi_seadusandlus/eesti_spordi_harta?sess_admin=e49a4b4935ed977b84ce671a6e7261f1

11. Eesti säästva arengu strateegia “Säästev Eesti 21”

<https://www.envir.ee/saastev/index.html>

12. Noorsootöö ja noortepoliitika strateegia aastateks 2006–2013 (huviharidus ja huvitegevus).

<http://mak.eas.ee/26678y/z0zARTICLEy95zNLM.html>

Muud viited

13. Riigimetsa Majandamise Keskus
<http://www.rm.k.ee/pages.php3/0103?PHPSESSID=3120c03f0926ca5d611817538b24e1e4>
14. Transpordi arengukava 2006-2013
<http://www.mkm.ee/index.php?id=9019>

Kasutatud kirjandus

15. Ajakiri „Liikumine ja sport“,
http://www.sportkoigile.ee/images/stories/ajakiriliikuminejasport/liikumine_sport.pdf

LISAD

Lisa 1 Liikumisharrastuse organisatsioon

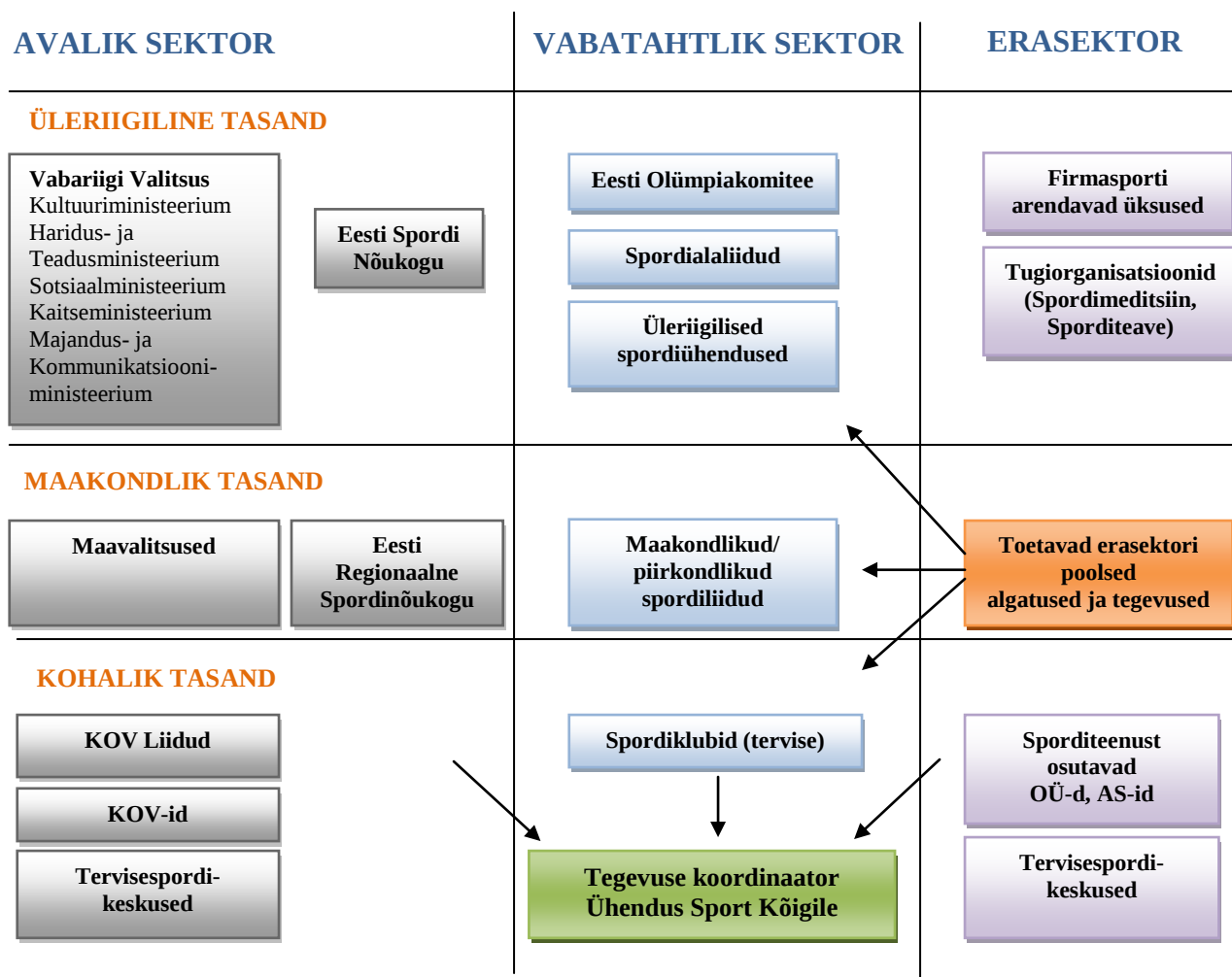
Lisa 2 Liikumisharrastuse arengukava tegevuskava 2011-2014 ja maksumuse prognoos 2011

Lisa 3 Kaasamiskava

Lisa 4 Sportimispaikade liigitus, kavand 15.11.2010

Lisa 5 VII Eesti Spordi Kongressi Liikumisharrastuse ja harrastusspordi töögrupi lõppdokument

LIIKUMISHARRASTUSE ORGANISATSIOON

LIIKUMISHARRASTUSE ARENGUKAVA TEGEVUSKAVA 2011-2014 JA MAKSUMUSE PROGNOOS 2011

Tegevus, meetmed		Sihtrühm	Rahastaja		EELARVE		Tulemus
				Elluviija	2011 prognoos *	2014 soovitav prognoos *	
1. LIIKUMISPAIGAD							
1.1	Liikumispaikade arendamine						
	Ujulate võrgu laiendamine (sh väliujulate loomine)	kogu elanikkond	KOV	KOV			Uued või korrastatud ujulad/väliujulad kohalike omavalitsuste territooriumil.
	Orienteerumise püsiradade ja orienteerumiskaartide loomine	kogu elanikkond	EOL	KOV			EOL koostöös regionaalsete tervisekeskuste ja KOVga, HMNga loovad orienteerumise püsiradasid ja koostavad O-kaarte.
	Liikumisradade märgistamine	kogu elanikkond	KOV, reg keskused	KOV, reg keskused			Keskuste arendamisele ja märgistamisele aitab kaasa SA Eesti Terviserajad, HMN. Tulemuseks turvaliselt kasutatavad terviserajad.
	Terviseradade liikumiseeskirjade koostamine	terviseradade kasutajad	terviseradade haldajad	terviseradade haldajad			Koostöös SA ETR ja keskused valmistatakse ette terviseradadel liikumise eeskirjad, kui neid veel ei ole.
	Parkimisvõimaluste parandamine	kogu elanikkond	KOV, terviseradade haldajad	KOV, terviseradade haldajad			KOV, tervisekeskused ja SA Eesti Terviserajad loovad keskuste juurde vajalikud parkimistingimused.
1.2	Liikumis- ja spordipaikade ning mänguväljakute rajamine programmitoetuse põhimõttel	lapsed, noored	KOV	KOV			KOV eestvedamisel rajatakse uusi spordi- ja mänguväljakuid.

1.3	Regionaalsete tervisespordikeskustesse investeerimine programmitoetuse põhimõttel	kogu elanikkond	KM	KOV	287 610	479 338	Igas MK-s jätkatakse perioodil ühe prioriteetse tervisespordikeskuse väljaarendamist.
	Terviseradade arendamine	regionaalsed tervisekeskused, terviserajad	SA TR	SA TR			SA TR koostöös erasektoriga (Eesti Energia, Merko, Swedbank) arendab keskusi üle Eesti. 2011 eelarve maht ca 191 735 EUR.
1.4	Liikumis- ja sportimisvõimaluste kättesaadavuse parandamine	kohalikud elanikud	KOV	KOV			KOV rajab liikumisradasid/spordibaase asustatud piirkondade lähedusse, tagab soodsad transpordiühendused.
	Transport spordibaasidesse	kohalikud elanikud	KOV	KOV			KOV organiseerib võimalusel (bussi)transpordi korraldamise regionaalsetesse keskustesse.
1.5	Koolispordi arendamine	kooliõpilased	KM		188 437	223 690	EKSL kaudu rahastatakse õpilaste liikumisharrastust ja koolidevahelisi võistlusi.
	Liikumisharrastuse inventari soetamine	kooliõpilased, üliõpilased	KOV, HMN, EOK	KOV			Käivitatakse inventari soetamise programm EKSL ja HMN ja KOV koostöös.
1.6	Olemasolevate spordibaaside käigushoidmine	Eesti elanikkond	KOV	KOV			KOV spordirahade kasutamise aruande põhjal (2009) KOV ülalpidamiskulud 229 000 000 (EEK). KOV jätkab oma tegevust spordibaaside käigushoidmiseks.
	<i>KM investeeringud KOV investeeringute toetuseks</i>	spordiobjektid Eestis	KM	KM	95 867	319 558	Keila terviserajad, Tartumaa Tervisespordikeskus ja Holstre-Polli tervisekeskus saavad toetust KM eelarve kaudu keskuste arendamiseks. KOV spordirahade kasutamise aruande põhjal (2009) KOV panus 210 milj krooni.

KOKKU LIIKUMISPAIGAD					383 477	798 896	
2. LIIKUMISHARRASTUSÜRITUSED							
2.1	Liikumisharrastusürituste korraldamine (Eestimaa suvemängud, maakondlikud liikumispäevad, üle-eestilised pallimängusarjad jne)	eestimaalased	KM	MTÜ, MSL	402 643	575 205	KM toetab läbi maavalitsuste harrastussporti maakondades, konkursi põhjal LH projekte, spordiühendusi.
	Laste ujumise algõppe programmi korraldamine	II/Tallinnas III klasside õpilased	KM	maavalitsused, KOV, MTÜ	230 082	447 382	Laste ujumise algõpe on kohustuslik kõikidele II/ (Tallinnas) III klassi õpilastele. Korraldatakse kursus 24 t ulatuses kõikidele kooliõpilastele üle Eesti.
	Ühtse registreerimissüsteemi loomine suurüritustele	suurüritustel osalejad	suurürituste korraldajad	suurürituste korraldajad			Head näited Lõuna-Eestist maakondliku ühtse LH üritustel osalemissüsteemi loomise kohta, võimalus taotleda projekte eurorahadest.
	Liikumisharrastuse ja keeleõppe ühendamine laagritegevuses				31 956	63 912	Võimalus programmi raames teha liikumisele suunatud lisategevusi.
	Programm "Sportlik koolivaheaeg"		KM	koolid	0	127 823	Taastatakse programm, kus koolid saavad sisustada vaheaja sportlike tegevustega.
	<i>Euroopa Sotsiaalfondi meetmes 1.3.4 „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine” (SM)</i>	tööealine elanikkond	SA Innove	maavalitsused, KOV, MTÜ			Võimalus taotleda läbi SA Innove raha ka liikumisharrastuse korraldamiseks aastal 2010/2011 - 2 748 201 EUR.
KOKKU LIIKUMISHARRASTUS-ÜRITUSED					664 681	1 214 322	
3. INIMESTE TEADLIKKUSE TÕSTMINE							

3.1	Liikumisharrastuse koolitused	Liikumisharrastuse treenerid, üliõpilased, õpetajad, spordihuvilised	KM/ÜSK	ÜSK	11 185	19 173	ÜSK korraldab liikumisharrastuse koolitusi igal aastal vastavalt plaanile
3.2	Üleriigiline konverents	spordiorganisatsioonid	KM/ÜSK	KM/ÜSK	0	3 835	2014 Liikumise aasta raames planeeritav konverents.
3.3	Liikumisharrastuse kajastamine meedias	Kogu elanikkond	KM/ERR	ERR	0	4 085	Erisaadete tellimus liikumisharrastuse teemadel
3.4	Metoodiline materjal, trükised, ajakiri "Liikumine ja sport"	spordiorganisatsioonid, huvilised	KM/ÜSK	ÜSK	9 906	12 782	Koostatakse ja trükitakse liikumist ja sporti käsitlevad trükised.
3.5	Liikumisharrastuse DVD-d				0	6 391	Koostöös eriala spetsialistidega koostatakse liikumisalaseid DVDsid
3.6	Liikumisharrastuse portaal TRIMM ja rahvaspordiürituste kalender	spordiorganisatsioonid, huvilised	KM/ÜSK	ÜSK	0	6 391	ÜSK arendab edasi portaali trimm.ee
3.7	Uuringud	Kogu elanikkond	KM, SM	SM, ülikoolid	0	15 978	Viiakse läbi rakenduslikud uuringud (Rahvastiku tervisekäitumise uuring, Kultuuritarbimise uuring, Üleeuroopaline kehalise aktiivsuse uuring).
	Rahvastiku tervisekäitumise uuring	Kogu elanikkond	SM				Saame teada iga 2 a tagant läbiviidava uuringu tulemusena mitmeid inimeste liikumisharjumustega seonduvaid aspekte, sh mitu % elanikkonnast tegeleb regulaarselt kehalise aktiivsusega.
	Kultuuritarbimise uuring	Kogu elanikkond	SM				Kultuuritarbimise uuringus on kajastatud ka inimeste sportimisharjumused.

	Üleeuroopaline kehalise aktiivsuse uuring	Kogu elanikkond	SM, ülikoolid	TLÜ			Saame võrrelda eestimaalaste kehalist aktiivsust teiste Euroopa riikide omaga.
3.8	Kampaaniate korraldamine	Kogu elanikkond	KM/ÜSK/TAI	KM/TAI	15 339	63 912	Elluviija "Ühendus Sport Kõigile" koostöös TAIga.
KOKKU INIMESTE TEADLIKKUSE TÕSTMINE					36 430	132 547	
4. LIIKUMISHARRASTAJATE NÕUSTAMINE							
4.1	Terviseuuringud läbi Haigekassa	noorsportlased	Haigekassa				Elluviija Haigekassa ja Spordimeditsiini Föderatsioon. Tervisekontroll noorsportlastele, kes treenivad vähemalt 5x nädalas. 2011. aastal 389 786 eur ulatuses uuritakse ca 10 tuhat sportlast.
4.2	Maakondlike infokeskuste arendamine	maakondade elanikud	KM	MK SL	290 798	383 470	Igas MKs töötab spordiinfokeskusena MK SL.
KOKKU LIIKUMISHARRASTAJATE NÕUSTAMINE					290 798	383 470	
5. SEADUSANDLIKU JA FINANTSRAAMISTIKU KORRASTAMINE							
	Seadusemuudatuste ettepanekute ettevalmistamine	tööealine elanikkond	RM	RK	0	0	Seaduse muudatuse esitamine erisoodustusmaksu kaotamiseks ettevõtete terviseedenduse kuludelt.
	Seadusemuudatuste ettepanekute ettevalmistamine	Kogu elanikkond	RM	RK	0	0	Tulumaksuseaduse täiendamine: spordiklubide tegevuses osalemisest tulumaksu tagastamine.
KOKKU SEADUSANDLIKU JA FINANTSRAAMISTIKU KORRASTAMINE					0	0	
KOKKU KULTUURIMINISTEERIUMI EELARVEST					1 375 386	2 529 235	

* summa sõltub iga-aastasest riigieelarve seadusest

***lühendite selgitused**

EHK- Eesti Haigekassa
EKSL- Eesti Koolispordi Liit
EOK- Eesti Olümpiakomitee
EOL- Eesti Orienteerumisliit
HMN - Hasartmängumaksu Nõukogu
HTM- Haridus- ja Teadusministeerium
KM- Kultuuriministeerium
KOV- kohalik omavalitsus
LH-liikumisharrastus

MKM- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
MSL- maakondade spordiliidud
MV- maavalitsused
RM- Rahandusministeerium
SA Terviserajad - SATR
SK- spordiklubid
SL- spordiliidud
SM- Sotsiaalministeerium
SÜ- spordiühendus
TAI- Tervise Arengu Instituut
ÜSK- Ühendus "Sport Kõigile"

LIIKUMISHARRASTUSE ARENGUKAVA KOOSTAMISE KAASAMISKAVA

Teostamise aeg/ tähtaeg	Tegevus	Tegevuse eesmärk	Kaasatud osapooled
	Vajaduse tekkimine uue arengukava järele		
03.11.2009 kell 14.00	Liikumisharrastuse arengukava koostamise avakoosolek	Ettepanek juhtkomitee koosseisu osas tehtud. Järgmised kaasamise sammud kinnitatud.	Tõnu Seil (asekantsler), Peeter Lusmägi (Sport Kõigile), Malle Englas (nõunik), Tiina Beljaeva (nõunik; protokollija)
23.11.2009 kell 14.00	I juhtgrupi kohtumine	Hinnang eelmise AK kohta ja sisendinfo uue AK lähteülesande koostamiseks kogutud. Arengukava esialgsed prioriteetsed suunad paika pandud.	Tõnu Seil (KM asekanstler), Mart Siimann (EOK president), Peeter Lusmägi (Sport Kõigile peasekretär), Priit Ilver (Tallinna LV), Raul Olle (Suusaliit), Kaarel Zilmer (TLÜ), Ülle Lass (ERSN, Läänemaa), Tarmo Volt (EMSL Jõud), Rein Jalak (Ühendus Sport Kõigile asepresident), Andrus Nilk (ajakirjanik), Jaanus Pulles (SA Eesti Terviserajad), Mall Maasik (aktiivne liikumisharrastaja; Health Management Consultants OÜ), Malle Englas (KM nõunik), Tiina Beljaeva (KM nõunik; protokollija).
1.12.2009	Kohtumine maakondade spordiliitude ja maavalitsustega	Spordialaliitude ideed ja täiendused esialgsete prioriteetide osas arvesse võetud.	maakondade spordiliidud ja maavalitused
3.02.2010 kell 11.00-13.00	Nõupidamisele spordiühendustega	Spordialaliitude ideed ja täiendused esialgsete prioriteetide osas arvesse võetud.	1. Akadeemiline Spordiliit, Ants Veetõusme 2. Eesti Koolispordi Liit, Henri Ausmaa 3. Eesti Spordiselts Kalev, Rein Meijel 4. Eesti Spordiveteranide Liit, Ain Sepp 5. Eestimaa Spordiliit Jõud, esindaja Tarmo Volt

9.02.2010 algusega kell 11.00	Nõupidamine spordialaliitudega	Spordiühenduste ideed ja täiendused esialgsete prioriteetide osas kuulatud.	Urmas Karelson, Sirje Lippe, Paul Poopuu, Tiia Pallas, Toomas Kleesment, Tõnu Seil, Peeter Lusmägi, Tiina Beljaeva, Malle Englas, Tauno Olju (Ernst&Young), Merilin Truuväart (Ernst&Young), Mall Maasik
2.03.2010	Kohtumine ERSN	Tutvustada koosoleku käigus LHAK koostamise seisu, koondada ideed koostööks Sots Min-ga.	maavalitsused, maakondade spordiliidud, 5 suuremat linna
10.03.2010 kell 11-13	Nõupidamine suurürituste korraldajatega	Korraldajate ideed ja täiendused arengukavale.	Ants Saar, Eestimaa Spordiliit Jõud Kätrin Karu, Käi Jala! Mati Lilliallik, MTÜ Spordiürituste korraldamise Klubi Urmo Raiend, Stamina Priit Ilver, Tallinna LV Indrek Kelk, Tartu Maraton Lembe Laas, võimlemine Tõnu Seil, Peeter Lusmägi, Tiina Beljaeva, Mall Maasik
11.03.2010, kell 11.00- 13.00	Kohtumine SM-ga ja tervisevaldkonna esindajatega	Arusaamade ühtlustamine tervelt elatud eluea pikendamist toetavate meetmete osas, inimese tervislike eluviiside toetamiseks elluviidavate tegevuste kooskõlastamine ministeeriumide vahel, vastastikuste ootuste kirjeldamine arengukava elluviimisel.	Tõnu Seil (KuM asekanstler spordi alal); Mart Siimann (EOK president); Peeter Lusmägi (EOK liikumisharrastuse juht); Rein Jalak (Sport Kõigile asepresident) Boriss Gubaidulin (Käi Jala); Tiina Beljaeva (KM spordiosakonna nõunik); Mall Maasik (Liikumisharrastuse AK töögrupp); Ivi Normet (SM asekanstler rahvatervise alal); Meeli Matsalu, SM peaspetsialist; Maris Jesse (TAI direktor); Ain Aaviksoo (Terve Eesti SA/Praxis); Ülle Rüüson (MTÜ Terviseedendamise Ühing); Eero Merilind (Eesti Tervise Fond SA); Sirje Vaask (Eesti Haigekassa); Margus Viigimaa (kardioloog, Eesti Tervise Fond); Tiia Pertel (TAI tervise edendamise osakonna juhataja); Anneli Sammel (TAI mittenakkushaiguste ennetamise

			osakonna juhataja)
24.03.2010 kell 11-13	Nõupidamine pallimängude alade esindajatega	Võistkonna alade esindajate ideed ja täiendused arengukavale.	Eesti Jalgpalli Liit, Mihkel Uiboleht ja Ants Juhvelt Eesti Käsipalliliit, Pirje Orasson Eesti Võrkpalli Liit, Tarvi Pürn Eesti Saalihoki Liit, Tõnis Teesalu Tõnu Seil, Peeter Lusmägi, Tiina Beljaeva, Malle Englas, Mall Maasik
28.05.2010, kell 10.30 – 12.30	Sport Kõigile aastakonverents	LHAK tutvustamine.	Sport Kõigile liikmed, era spordiklubide esindajad
12.08.2010 Kell 10.30- 13.00	LHAK väike töögrupp	Arengukava viimase versiooni ülevaatus.	Tiina Beljaeva, Peeter Lusmägi, Mall Maasik
18.08.2010 Kell 10.30- 11.30	LHAK töögrupp	Arengukava edasine töökäik.	Tiina Beljaeva, Peeter Lusmägi, Mall Maasik, Ragnar Siil, Jorma Sarv
24.08.2010 14.00- 17.00	LHAK töögrupp	Arengukava viimistlemine esitamiseks juhtgrupile.	Tiina Beljaeva, Peeter Lusmägi, Mall Maasik, Jorma Sarv
30.09.2010 kell 14.00	II juhtgrupi kohtumine – Spordikongressi ettevalmistamine	Spordikongressile töögrupi dokumendi ettevalmistamine.	Tõnu Seil (KM asekanstsler), Peeter Lusmägi (Sport Kõigile peasekretär), Priit Ilver (Tallinna LV), Raul Olle (Suusaliit), Kaarel Zilmer (TLÜ), Tarmo Volt (EMSL Jõud), Rein Jalak (Ühendus Sport Kõigile asepresident), Jaanus Pulles (SA Eesti Terviserajad), Mall Maasik (LHAK töögrupp), Malle Englas (KM nõunik), Tiina Möll (KM nõunik; protokollija), Ivi Normet (SM), Mart Einasto, Gunnar Kraft
11.11.2010	Spordikongress	Töögrupi ettepanekute esitamine kongressile.	

**EESTI SPORDIREGISTRI SPORTIMISPAIKADE LIIGITUS
KAVAND 15.11.2010**

Sportimispaikade liigitus
VÕIMLAD, SPORDIHALLID, SPORDISAALID
Pallimängude saal, -hall, pallimängujoontega võimla
Squashisaal
Aeroobika-, võimlemis- või liikumissaal
Jõu-, tõste- või muu trenaažööride saal
Matisaal
Kergejõustikuhall
Tennisehall
Ekstreemhall
Muu spordisaal
Muu spetsiaalhall
SISEUJULA
Siseujumisbassein
SISETIIR
Siselasketiir
JÄÄHALL
Sise jääväljak
MANEEŽ
Ratsutamishall
MUUD SISESPORTIMISPAIGAD
Kergejõustiku siseharjutuspaik
Veeremängusaal
Siseronimissein
Mujal liigitamata sisesportimispaik
SPORDI ABIHOONED
Veespordibaasi hoone
Muu spordi abihoone
STAADION
Staadion
VÄLISPALLIVÄLJAKUD
Jalgpalliväljak, v.a staadion
Korvpalliväljak
Võrkpalliväljak
Rannavõrkpalliväljak
Multifunktsionaalne palliväljak
Muu välispalliväljak
TENNISEVÄLJAK

Tenniseväljakute plats
GOLFIVÄLJAK
Golfiväljak (sh harjutusväljak)
Golfi harjutusväljak
MUU SPORDIVÄLJAK
Kergejõustiku harjutusväljak, v.a staadion
Jäähoki- või uisuväljak
BMX-rada
Ekstreemspordi väljak
Muu spordiväljak
SPORTLIKU LIIKUMISE PÜSIRAJAD
Sportliku liikumise rada
Suusarada
Rollerirada
MÄESUUSA- VÕI LUMELAUASÕIDU RADA
Mäesuusa- või lumelauasõidu rada
Mäesuusa- või lumelauasõidu lastenõlv
Lumalauapark
Lumelaua halfpipe-renn
AUTO-, MOTO-, MUU TEHNIKASPORDI RADA
Auto- või motospordi ringrada
Kardirada
Auto- või motospordi krossirada
Supermoto rada
Muu tehnikaspordi rada, v.a veemoto rada
VÄLISTIIR
Välislasketiir
Jahilasketiir
Laskesuusatamise lasketiir
Välis vibu- või ammutiir
Maastikuvibu rada
VÄLISUJULA
Välisujumisbassein
VEESPORDI RADA
Veespordi rada
TRAMPLIIN
Suusahüppemägi
Trampliin, v.a suusahüppemägi
VELODROOM
Velodroom
HIPODROOM
Hipodroom
RATSASPORDI RAJATIS
Kolmevõistluse maastikurada

Ratsaspordi väljak
SPORDI ABIRAJATIS
Spordiotstarbelise sadama rajatis
Spordiotstarbeline slipp
Spordiotstarbeline paadisild
Muu spordi abirajatis
MUUD VABAS ÕHUS ASUVAD SPORTIMISPAIGAD
Lennuspordis kasutatava lennuvälja stardi- ja maandumisrada
Välisronimissein
Jalgsi-, jalgratta- või veematkarada
Sportimiseks kasutatav kergliiklustee
Mujal liigitamata välissportimispaik

VII EESTI SPORDI KONGRESSI LIIKUMISHARRASTUSE JA HARRASTUSSPORDI TÖÖGRUPI LÖPPDOKUMENT

Liikumisharrastuse ja harrastusspordi töögrupi ettepanekud VII Eesti Spordi Kongressiks.

Kultuuriministeeriumi ja Eesti Olümpiakomitee ning Ühenduse Sport Kõigile eestvõttel on valmimas „Liikumisharrastuse arengukava 2011 – 2014“. Arengukava eesmärgiks on, et aastaks 2014 tegeleb korrapäraselt liikumisharrastusega 45% elanikkonnast. Liikumisharrastuse edendamine elustiili lahutamatu osana aitab kaasa aktiivsete, rõõmsate, heas vaimses ja kehalises vormis ning suurenenud tööviljakusega eestimaalaste kujunemisele.

Liikumisharjumuste suurendamine elanikkonna hulgas haakub mitme tähtsa valdkonnaga, mille edendamisel on avalikul sektoril suur roll: sport, tervis, transport, keskkond, linnaplaneering ja inimeste ohutus, töökeskkond ja teenused eakatele inimestele.

Avaliku sektori tugi liikumisharrastuse ja harrastusspordi edendamisel (eeskätt rahastamine ja õigusluste väljatöötamine) jaotub ministeeriumide vahel, peamine vastutaja tegevuste kavandamisel ja elluviimisel on Kultuuriministeerium. Haridus- ja Teadusministeerium korraldab huviharidust, tagab õpilaste liikumisharrastuse ning valmistab ette erialaspetsialiste; Sotsiaalministeerium hoolitseb puuetega inimeste liikumisharrastuse eest; Kaitseministeerium parandab kaitseväelaste kehalist ettevalmistamist. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium toetab kergliiklusteede rajamist ning Keskkonnaministeeriumi allasutus Riigi Metsamajandamise Keskus loodus- ja matkaradade rajamist. Kohalikul tasandil liikumisharrastusest tervikpildi loomine ja harjutamistingimuste väljaarendamine on kohalike omavalitsuste korraldada. Riiklikus arengukavas püstitatud eesmärgi täitmiseks tuleb keskviimul, kohalikel omavalitsustel ja spordiorganisatsioonidel keskenduda järgmistele tegevussuundadele:

1. Liikumispaigad:

- 1.1. Riigi ja kohalike omavalitsuste koostöös on oluline edasi arendada liikumispaikade võrgustikku. Eesmärgiks seada, et inimeste jaoks peab linnades ja suuremates asulates liikumispaik olema 15-minutilise jalutuskäigu kaugusel elukohast.
- 1.2. Kohalikud omavalitsused peavad võtma liikumispaikade kui lahutamatu osa avaliku ruumi planeerimisel ja projekteerimisel ning seadma prioriteediks terviseradade, kergliiklusteede, parkide jt. kergesti ligipääsetavate ja piisava läbilaskevõimega liikumispaikade rajamise.

- 1.3. Oluline on riigi ja KOV koostöö kergliiklusteede rajamisel. Positiivne näide uute inimeste kaasamisel liikumisharrastusse on riigi, KOV ja erasektori koostöö terviseradade ja liikumispaikade rajamisel.
- 1.4. Jätkata liikumispaikade korrektset märgistamist ja eeskirjade loomist nende ohutuks kasutamiseks.

2. Liikumisharrastuse üritused- ja programmid:

- 2.1. Liikumisharrastuse ürituste ja programmide läbiviimisel tuleb pakkuda tegevusi ja ettevõtmisi, mis on kõigile avatud ja ligitõmbavad ning pakuvad ohutut osalemisvõimalust eri sotsiaalsest grupist ja vanusest ning erineva kehalise ja vaimse võimekusega inimestele. Üritustel tagada turvalisus ja suurendada inimeste teadlikku käitumist.
- 2.2. Jätkata liikumisharrastuse suurürituste korraldamist riiklike fondide, avaliku sektori, kohalike omavalitsuste ja erasektori toel.
- 2.3. Liikumisharrastusega seotud spordialaliitude riigieelarvest toetamisel tuleb näha ette eraldi vahendeid liikumisharrastuse programmide ellukutsumiseks.
- 2.4. Oluline on toetada erinevate spordimängude korraldamist liikumisharrastuse aktiivsuse suurendamiseks. Elustada Eesti spordimängud kaasaegses vormis.
- 2.5. Lähiaastate prioriteediks seada ujumise algõpetuse läbiviimist erinevates vanusegruppides. Kutsuda ellu laiaulatuslik programm inimeste ujumisoskuse parandamiseks.
- 2.6. Haridus- ja teadusministeeriumil algatada ning toetada liikumisharrastuse sisseviimist üldharidus- ja kõrgkoolides tulevaste spetsialistide hoiakute kujundamiseks. Ülikoolides ja kõrgkoolides taastada üliõpilastele ainepunktide andmine vaba- või valikaine „Liikumisharrastus“ eest.

3. Inimeste teadlikkuse tõstmine ja hoiakute kujundamine:

- 3.1. Kutsuda ellu 2014. aastal üleriiklik „Liikumise aasta“.
- 3.2. Jätkata üleriigilise kampaania „Eestimaa liigub“ iga-aastast läbiviimist keskendudes erinevatele sihtgruppidele, sh lapsed, pered, seniorid.
- 3.3. Jätkata liikumisharrastuse koolituste korraldamist treeneritele, kehalise kasvatusõpetajatele, harrastussportlastele ja liikumisharrastajatele.
- 3.4. Tervise Arengu Instituudil jätkata liikumisharrastuse koolituste korraldamist perearstidele- ja õdedele, et nad oskaksid nõustada ja suunata harrastajaid.

- 3.5. Käivitada liikumisharrastajatele ja harrastussportlastele suunatud tervisele ohutut spordiga tegelemist edendav teavitustöö.
- 3.6. Ühtlustada liikumisharrastuse treenerite kutseomistamise kord spordialade treenerite kutseomistamise korraga.
- 3.7. Kutsuda üles Eesti Rahvusringhäälingut liikumisharrastuse temaatikat regulaarselt ja senisest ulatuslikumalt kajastama.
- 3.8. Jätkata liikumisharrastuse teadmisvara kättesaadavaks tegemist veebikeskkonnas ning metoodiliste materjalide kirjastamist. Koostöös Eesti Rahvusringhäälinguga kasutada ulatuslikumalt uue meedia võimalusi liikumisharrastuse info kajastamisel.
- 3.9. Lisaks „Rahvastiku tervisekäitumise uuringule“ ja „Kultuuritarbimise uuringule“ viia läbi uus uuring elanikkonna spordi- ja liikumisharrastuse kaardistamiseks, et saada võrreldavad andmed teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega ja siduda see rahvusvahelise koostöövõrgustikuga.

4. Liikumisharrastajate nõustamissüsteem:

- 4.1. Jätkata liikumisharrastuse alase nõustamise ja tervisekontrolli tasuta läbiviimist noorsportlastele koostöös Haigekassaga.
- 4.2. Jätkata maakondlike spordiliitude toetamist riigieelarvest liikumisharrastuse ja harrastusspordi edendamisel.

5. Seadusandliku ja finantsraamistiku korrastamine:

- 5.1. Pidada oluliseks erisoodustusmaksu kaotamist ettevõtete tervisedenduse kuludelt.
- 5.2. Pidada oluliseks käibemaksu alandamist liikumisharrastuse ürituste osavõtumaksudelt.

6. Liikumisharrastuse rahastamine:

- 6.1. Planeerida „Liikumisharrastuse arengukava 2011 – 2014“ tegevuste rahastamist (*v.a. investeringud*) vähemalt järgmises mahus: 2011. ja 2012. aastal 16 miljonit krooni (1,022 miljonit eurot); 2013. ja 2014. aastal 20 miljonit krooni (1,27 miljonit eurot).
- 6.2. Sotsiaalministeerium ja tema allasutused peavad senisest olulisemalt suuremal määral tähelepanu pöörama kehalise aktiivsusele ja liikumisharrastusele suunatud programmide toetamiseks ja läbiviimiseks.